CENTRU DE ANALIZE ȘI INVESTIGAȚII SOCIOLOGICE, POLITOLOGICE ȘI PSIHOLOGICE

STUDIU DIAGNOSTIC PRIVIND APA ȘI SANITAȚIA ÎN MEDIUL RURAL ÎN MOLDOVA

Gospodăriile casnice

Chișinău 2017

CUPRINS

LISTA FIGURI ȘI TABELE 3

SUMAR EXECUTIV 5

INTRODUCERE LA STUDIU 10

Informații generale 10
Metodologie și caracteristicile eșantionului 11

PROFIL SOCIO-DEMOGRAFIC 13

Caracteristici ale respondenților și gospodăriilor 13
Infrastructura gospodăriilor 13

ALIMENTAREA CU APĂ 16

Caracteristici ale surselor de apă potabilă și colectarea 16
Procurarea și cheltuielile pentru apa de băut 18
Folosirea surselor de apă și facilitățile conectate 21
Principalele surse de apă și metodele de colectare 23

CONECTAREA LA SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APĂ PRIN CONDUCTE 31

Caracteristici ale alimentării cu apă prin conducte 31
Contorizarea și facturarea apei consumate 32
Caracteristicile de consum a apei prin conducte și cheltuielile aferente 33
Satisfacția față de serviciile prestate de operatorii de alimentare cu apă 34

GOSPODĂRII CASNICE FĂRĂ CONECTARE LA SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APĂ PRIN CONDUCTE .. 36

GOSPODĂRIILE CARE FOLOSESC FÂNTÂNĂ SAU SONDĂ 38

Caracteristici ale utilizării fântânii/sondei 38
Caracteristici ale exploatării și întreținerii fântânii/sondei 38
Testarea calității apei din fântână/sondă 39

SANITAȚIE ȘI IGIENĂ 40

Caracteristici ale toaletei principale 40
Caracteristici ale gestionării apei uzate de la bucătărie 44
Caracteristici ale locului de spălare pe mâini 44

GOSPODĂRII FĂRĂ TOALETĂ CU JET DE APĂ 45

GESTIONAREA APEI UZATE/NĂMOLULUI 49

Infrastructura disponibilă 49
Caracteristici ale întreținerii sistemului de evacuare a apei uzate 50

GOSPODĂRIILE CONECTATE LA SISTEMUL DE CANALIZARE 52

PRIORITĂȚILE GOSPODĂRIILOR CASNICE DIN MEDIUL RURAL 53

LISTA FIGURI ȘI TABELE

Figura #	Denumirea figurii	Pagina
Figura A1	Vârsta respondenților (ani)	13
Figura A3	Mărimea gospodăriei (după număr de membri)	13
Figura A6	Tipul locuinței	13
Figura A7	Dreptul de proprietate asupra locuinței	13
Figura A16	Tipologia gospodăriilor după modul de administrare a sistemului de apă	14
Figura A17	Chintile de bunăstare a gospodăriilor după modul de administrare a sistemului de apă	14
Figura B1a	Sursa principală pentru apa de băut	16
Figura B3a	Timpul de colectare a apei (minute pe zi)	17
Figura B4	Tipul apei procurate	19
Figura 8	Cheltuielile totale lunare pentru consumul de apă după tipul apei	20
Figura B8	Perioada de instalare a facilităților	23
Figura B9	Sursa principală de apă folosită anul împrejur	23
Figura B10	Modalitatea de livrare a apei pentru sursa principal de apă	24
Figura B11	Proprietarul sursei principale de apă	25
Figura B13	Metode de contribuție la construcția sursei de apă	26
Figura B14	Contribuția financiară la construcția sursei de apă	26
Figura B15	Timpul de colectare a apei (în minute) de la principal sursă de apă anul împrejur	27
Figura B16	Distanța parcursă până la sursa de apă (în metri)	27
Figura B19	Motivul principal al cantității insuficiente de apă	28
Figura B20-21	Satisfacția față de calitatea și accesul la apă	29
Figura B22	Top 2 priorități privind problemele legate cu apa ce pot fi îmbunătățite	30
Figura C1	Conectarea la sistemul de alimentare cu apă prin conducte	31
Figura C2	Accesibilitatea apei curente	31
Figura C3	Durata conectării la sistemul de alimentare cu apă prin conducte	32
Figura C6	Prezența contorului pentru apă	32
Figura C7	Primirea facturilor	33
Figura C14	Satisfacția față de serviciile operatorilor de apă	34
Figura D2	Motivul principal de neconectare la sistemul cu apă	36
Figura D3	Dorința de a se conecta la sistemul de alimentare cu apă prin conducte	36
Figura E1	Folosirea fântânii/sondei în calitate de sursă de apă	38
Figura E11-12	Practicarea testării calității apei în fântâni	39
Figura F1	Tipul toaletei folosită cel mai des	40
Figura F1.1	Facilitatea latrinei	40
Figura F4	Condițiile de igienă în toaleta principală	41
Figura F5A	Tipul toaletelor suplimentare (răspuns multiplu)	42
Figura F6	Satisfacția privind aspectul toaletei	42
Figura F7	Îmbunătățirile dorite pentru toaletă	43
Figura F8	Locația facilităților pentru spălarea mâinilor	44
Figura F11	Locul de scurgere a apei uzate de la bucătărie	44
Figura G3	Motivele lipsei toaletei cu jet de apă	45
Figura G5	Materialul de construcție a pereților	46
Figura G6	Tipul podelei toaletei	46
Figura G7	Echiparea toaletei cu scaun	47
Figura G8	Alte observații asupra toaletei	47
Figura G11	Modul de golire a gropii/fosei latrine	48
Figura H1-H2	Existența sistemului de canalizare în localitate și conectarea gospodăriilor la canalizare	49
Figura H4	Dorința de a se conecta la sistemul de canalizare	49
Figura H8	Disponibilitatea soluției pentru gestionarea apei uzate	50
Figura H12	Persoana care golește fosa/groapa	50
Figura I1	Achitarea pentru serviciile de canalizare	52
Figura I3	Structura tarifului pentru canalizare	52
Figura J1	Cea mai importantă problem la nivel de localitate	53

Tabel #	Denumirea tabelului	Pagina
Tabelul B1a	Sursa principală de apă de băut vara în funcție de chintile de bunăstare	16
Tabelul B2A1	Tipul de livrare a apei de băut vara în funcție de chintile de bunăstare	17
Tabelul B2A2	Tipul apei de băut procurate vara în funcție de chintile de bunăstare	19
Tabelul 8a.B4	Cheltuielile totale lunare (MDL) pentru consumul de apă după tipul apei procurate și statutul operatorului de apă	21
Tabelul 9a/b.B4	Cheltuielile totale lunare (MDL) pentru consumul de apă după anotimp și chintile de bunăstare	21
Tabelul 10.B6	Sursa de apă după tipul de utilizare	21
Tabelul 12.B9.1	Tipul surse de apă după chintile de bunăstare	24
Tabelul 12.B9.2	Parametrii sursei de apă după chintile de bunăstare	24
Tabelul 12.B10	Modalitatea de livrare a apei pentru sursa principal de apă după chintile de bunăstare	25
Tabelul 12.B11	Proprietarul sursei principale de apă după chintile de bunăstare	25
Tabelul 12.B12	Contribuție la construcția sursei de apă după chintile de bunăstare	27
Tabelul 12.B17	Membru al gospodăriei care colectează cel mai des apa după chintile de bunăstare	28
Tabelul 12.B18	Disponibilitatea cantității suficiente de apă după chintile de bunăstare	29
Tabelul 12.B20-21	Satisfacția față de calitatea și accesul la apă după chintile de bunăstare	30
Tabelul B7/C9	Consumul de apă în funcție de disponibilitatea facilităților	33
Tabelul D4	Disponibilitatea de a plăti pentru taxa de conectare (MDL) în funcție de chintile de bunăstare	37
Tabelul D5	Disponibilitatea de a plăti pentru tariful de consum (MDL/m3) în funcție de chintile de bunăstare	37
Tabelul 20.F3	Localizarea toaletei principale în funcție de chintile de bunăstare	41
Tabelul 20.F4	Observații ale condițiilor de igienă a toaletei în funcție de chintile de bunăstare	41
Tabelul F6A	Satisfacția privind aspectul toaletei în funcție de nivel de bunăstare și tipul toaletei (scor mediu)	43
Tabelul 20.G5	Materialul de construcție a pereților în funcție de chintile de bunăstare (%)	46

SUMAR EXECUTIV

Studiul comprehensiv de tip *baseline* privind apa și sanitația din mediul rural în Moldova a fost realizat de Centrul de Analize și Investigații în Sociologie, Politologie și Psihologie la solicitarea Ministerului Mediului (ME), Ministerului Dezvoltării Regionale și Construcției (MDRC), Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM), Băncii Mondială și Fundației "Filiala din Moldova a Fondației Skat".

Scopul principal al studiului a fost de a colecta date primare și informații pentru a caracteriza performanța serviciilor și satisfacția utilizatorilor legate de serviciile de alimentare cu apă în mediul rural. Pentru a realiza scopul propus cercetarea a acoperit trei grupuri țintă: 1) Gospodăriile casnice; 2) Autoritățile publice locale (primarii sau adjuncții primarilor) și 3) Operatorii serviciilor de alimentare cu apă.

Universul de eșantionare al studiului a inclus localitățile rurale care au întrunit trei condiții principale: 1) dispun de sisteme funcționale de alimentare cu apă; 2) cel puțin 30% din gospodării sunt conectate la sistemul de alimentare cu apă din localitate; 3) numărul de gospodării în localitate să fie mai mare de 100 gospodării.

Raportul de față prezintă datele colectate din partea **gospodăriilor casnice**.

Studiul cu gospodăriile casnice a fost realizat în baza unui sondaj național în mediul rural, reprezentativ pentru universul de eșantionare și grupurile țintă studiate. Grupul țintă îl reprezintă gospodăriile casnice. Persoanele chestionate au reprezentat membri ai gospodăriilor, preponderent cei care au statut de cap al gospodăriei. În total au fost chestionate 1500 gospodării din 50 localități rurale, selectate în baza unei scheme de eșantionare probabiliste. În fiecare localitate au fost chestionate câte 30 gospodării. Perioada de colectare a datelor a fost 25 noiembrie – 20 decembrie 2016. Rata generală de participare la sondaj a fost de 66,3% (11% din gospodăriile vizitate au statut de gospodării abandonate).

Instrumentul de cercetare (chestionarul) a inclus 10 subiecte de cercetare: *Profilul socio-demografic al gospodăriilor, Alimentarea cu apă, Conectarea la sistemul de alimentare cu apă prin conducte, Gospodării casnice fără conectare la alimentarea cu apă prin conducte, Gospodării care folosesc fântână/sondă, Sanitație și igienă, Gospodării fără toaletă cu jet de apă, Gestionarea apei uzate/nămolului, Gospodării conectate la sistemul de canalizare și Prioritățile gospodăriilor la nivel de localitate*.

În continuare prezentăm constatările principale ale studiului.

Profilul socio-demografic al gospodăriilor

75% din respondenți au vârsta mai mare de 40 ani. Femeile reprezintă 58% dintre respondenți versus 42% bărbați. 86% sunt Moldoveni/Români. 55% dintre respondenți au funcția de cap de familie în gospodărie, fiecare al treilea (36%) – soțul/soția capului familiei. Mărimea medie a gospodăriilor chestionate este de 3 membri.

89% din respondenți locuiesc în case separate cu un singur etaj. Majoritatea respondenților au 2-3 camere (53%). 90% din locuințe sunt deținute de proprietari cu acte legale (imobilul nu este gajat ipotecat). Pereții caselor sunt construiți preponderent din cărămida / piatra (54%) și masa argiloasă (43%).

80% dintre gospodăriile casnice (GC) sunt conectate la sistem de alimentare cu apă prin conducte, 90% din acestea fiind deservite de un operator oficial. 42% dintre gospodării conectate la apă prin conducte sunt administrate de întreprinderile municipale.

Alimentarea cu apă

În regiunile rurale, participante la studiu, se folosesc două surse principale de alimentare cu apă, indiferent de anotimp: sistemul de alimentare cu apă prin conducte (vara 59% și iarna 58%) și fântâna protejată (cu acoperiș) (33% vara și 34% iarna).

Aproape toate GC din regiunile incluse în studiu au acces la surse îmbunătățite de apă potabilă atât vara, cât și iarna (94%). GC cu o situație economică mai bună au un grad de acces mai mare la sursele îmbunătățite de apă potabilă comparativ cu gospodăriile mai sărace.

Vara, majoritatea GC (55%) conectate la apeduct folosesc apa potabilă livrată până în curte, în timp ce iarna majoritatea gospodăriilor folosesc apa livrată până în casă (55%).

Dintre gospodăriile cu sistem de alimentare cu apă prin conducte, câte 63% au acces la apă de băut prin conductă în casă sau în curte. 44% au apă prin conductă atât în casă, cât și în curte, 20% au apă prin conductă doar în casă și 19% - doar în curte.

Pentru gospodăriile cu sursa de apă în afara casei, timpul de colectare a apei de băut este de obicei <30 de minute pe zi (85%). Aproape jumătate dintre gospodării (46%) au nevoie de până la 10 minute pe zi vara pentru a colecta apa potabilă, iar iarna incidența crește până la 2/3 dintre gospodării (63%).

69% din respondenți consumă apa direct din sursă fără a o trata. Aproape toate GC care nu sunt conectate la sistemul de aprovizionare cu apă prin conducte nu achită consumul (99%). Pe de altă parte, trei din patru gospodării conectate la apă prin conductă cumpără apa (73%).

97% din gospodării achită pentru apa livrată prin sistemul de aprovizionare cu apă prin conducte și *tariful achitat este calculat pentru volumul de apă consumat* (91%), iar 6% achită o *taxă fixă/stabilă*.

Gospodăriile care procură pentru apa potabilă achită în medie un tarif de 9,7 MDL/m3.

Cheltuielile lunare pentru apa consumată variază semnificativ în dependență de tipul apei procurate dar și de anotimp. Cheltuielile pentru apa de băut consumată sunt de aproximativ două ori mai mari vara (105 MDL) decât iarna (59 MDL). Vara, cheltuielile per membru din gospodărie sunt în medie 39 MDL, iar iarna 21 MDL.

Sistemul de alimentare cu apă prin conductă este principala sursă folosită pentru diverse scopuri de către GC conectate la apeduct (79% pentru băut, 83% gătitul bucatelor, 95% spălatul vaselor/hainelor, baie, curățenie și 85% pentru irigat/creșterea animalelor).

În cazul gospodăriilor conectate la apă prin conductă, principala facilitate din casă conectată la apă este robinetul (în curte – 89% sau în casă – 74%). Aproximativ 2 din trei gospodării au una sau mai multe chiuvete în casă unite la sistem de scurgere (66%), precum și mașină de spălat (automată) (60%). Aproape fiecare a doua GC au conectat cada de baie (47%) și 1/3 au conectat la conductă toaleta (33%). Doar 1 din 5 GC au cabina de duș conectată la apă (21%).

Majoritate gospodăriilor la început conectează robinetele în curte (în primul rând) sau în casă, și doar apoi (după câțiva ani) instalează alte facilități, precum mașina de spălat, toaleta, cada de baie sau cabina de duș.

Prezența facilităților în interiorul locuinței predispune gospodăriile să folosească spații amenajate pentru gestionarea apei uzate.

Pentru 2/3 dintre gospodării sursa principală de apă pentru toate scopurile casnice este sistemul de alimentare cu apă prin conducte. Fântânile protejate reprezintă sursa principală pentru fiecare a patra GC.

2/3 dintre GC au menționat că proprietarul sursei principale de apă este comunitatea / administrația publică locală.

Majoritatea gospodăriilor au achitat sau au contribuit cu ceva la construcția sursei principale de apă (68%), preponderent în bani. Jumătate dintre GC (52%) au plătit până la 2000 MDL.

83% din respondenți parcurg distanțe foarte mici (până la 10 metri) sau deloc nu se deplasează de acasă până la sursa principală.

51% dintre respondenți au avut în ultimul an situații când să nu fie cantitate suficientă de apă în sursa principală atunci când au avut nevoie. Incidența cazurilor de lipsă de apă este mai mare în cazul GC conectate la sistemul de alimentare cu apă prin conductă (57%) comparativ cu GC care nu sunt conectate la apeduct (29%).

În general, respondenții sun satisfăcuți atât de calitatea apei consumate și accesul la sursa de apă.

Trei cele mai importante probleme se referă la calitatea rea a apei (27%), calitatea apei nu este testată/analizată (17%) și prețul prea mare (16%).

Conectarea la sistemul de alimentare cu apă prin conducte

Patru din cinci gospodării în aria de cercetare sunt conectate la sistemul de alimentare cu apă prin conducte.

Practic toate gospodăriile conectate la apă prin conducte beneficiază de livrare a apei 24/24 ore. Respondenții au estimat că nu au avut acces la apă, în medie, 10 zile în decursul anului precedent. Durata medie a celei mai recente întreruperi în procesul de livrare a apei prin conducte a fost de 6 zile.

Una din patru gospodării este relativ recent (maxim 3 ani) conectată la alimentarea cu apă prin conducte, iar aproape fiecare a cincea gospodărie beneficiază de apă prin conducte de mai mult de 10 ani.

Una din zece gospodării nu dispune de contor de apă.

Doar una din două gospodării primește factură în baza căreia achita pentru apa consumată livrată prin conductă. 30% gospodării achită pentru serviciul prestat în mod direct către operator (atât formali, cât și informali), fără vreun document fiscal.

5% din gospodării conectate la alimentare cu apă prin conducte nu plătesc pentru apa consumată. Această practică este caracteristică în mare parte sistemelor de alimentare cu apă fără administrator, unde 8 din 10 gospodării nu achită pentru consum.

Media consumului de apă pe membru al gospodăriei este de 2,6 m3 (sau 84 litri pe zi de persoană).

O gospodărie cheltuie în medie pe lună pentru apa consumată de un membru al gospodăriei aproape 24 MDL.

Scorul mediu obținut pentru toate aspectele privind serviciile operatorilor de alimentare cu apă indică valoarea *patru*, ceea ce înseamnă că respondenții sunt în general satisfăcuți de serviciile operatorilor.

Gospodării casnice fără conectare la alimentarea cu apă prin conducte

Una din cinci gospodării în aria de cercetare nu este conectată la sistemul de alimentare cu apă prin conducte. Motivele principale sunt: nu își pot permite conectarea și utilizarea apei livrată prin conducte din motive financiare; imposibilitatea tehnică de conectare în regiunea satului unde se află; sunt satisfăcuți de sursa de apă existentă.

Două din trei gospodării neconectate la sistemul de alimentare cu apă prin conducte își doresc să se conecteze, în cazul când acest lucru ar fi posibil tehnic. Suma medie pe care sunt dispuși să achite respondenții pentru conectare este de 1250 MDL. Cât privește tariful pentru consumul de apă din sistemul de alimentare cu apă, gospodăriile sunt dispuse să plătească în medie 7.7 MDL/m3.

Gospodării care folosesc fântână/sondă

Trei din patru gospodării în aria de cercetare folosesc apă de la fântână sau sondă. Finanțarea pentru construcția fântânii / sondei vine de obicei din partea gospodăriilor care le utilizează (91%).

Aproape fiecare a doua fântână pe care o folosesc gospodăriile din aria geografică cercetată dispune de o pompă (42%).

În cazul a 1/3 din gospodării (32%) dreptul de utilizare a fântânii/sondei îl au doar membrii gospodăriei.

Marea majoritate a gospodăriilor (86%) au acces la întreținerea și serviciile de reparație a fântânii/sondei. Aproape fiecare a doua gospodărie (43%) a contribuit la exploatarea și întreținerea fântânii/sondei în ultimul an. Majoritatea lor au oferit contribuție financiară și în natură.

Doar 1/3 din gospodării intervievate susțin că s-a făcut testarea calității apei la momentul construcției fântânii/sondei. Doar una din patru gospodării confirmă că au fost realizate teste de calitate în ultimii 2 ani.

Sanitație și igienă

75% din gospodăriile din mediul rural în aria de cercetare folosesc toalete simple cu podea și cabină, iar alte 20% dispun de toaletă cu jet de apă.

Jumătate din gospodării în aria de cercetare (51%) folosesc toalete amenajate / îmbunătățite.

În 81% gospodării toaleta principală se află în curtea respondentului, iar în 19% gospodării se află în interiorul locuinței.

În urma observațiilor toaletelor gospodăriilor chestionate de către operatorii de interviu s-a constatat prezența unui miros urât la 38% din toalete, murdărie / mase fecale pe podea și/sau pereți la 28% din toalete și murdărie /

mase fecale pe vas la 19% din toalete. La toaletele amenajate/îmbunătățite prezența mirosurilor și a murdăriei este de 3-4 ori mai mică comparativ cu toaletele neamenajate.

Una din cinci gospodărie dispune de toalete suplimentare la cea principală. Dintre gospodăriile cu toalete multiple, aproape jumătate dispun de toalete cu jet de apă.

Aproape fiecare a treia gospodărie (29%) nu își dorește nimic de îmbunătățit în privința toaletei. 70% din aceste gospodări sunt dotate cu toalete îmbunătățite (40% au toaletă cu jet de apă).

Principalele îmbunătățiri pe care și le doresc gospodăriile în privința toaletelor sunt: accesul la toaletă în locuință (24%), conectarea apei prin conducă la toaletă (20%) și îmbunătățirea cabinei toaletei (14%).

Majoritatea gospodăriilor dispun de o facilitate fixă pentru a se spăla pe mâini atât vara, cât și iarna. 72 la sută din gospodării aveau săpun pentru spălat pe mâini la facilitatea de spălare pe mâini.

Aproape 40 la sută din gospodării evacuează apa uzată din gospodărie în spații deschise / neamenajate.

Una din zece gospodării evacuează apa uzată din bucătărie în afara terenului lor (în stradă, șanț, câmp sau alt loc în afara proprietății lor).

Ponderea gospodăriilor cu toaletă neîmbunătățită care aruncă apa uzată în spațiu deschis este de 3 ori mai mari (54%) decât gospodăriile cu toalete amenajate (19%).

Îmbunătățirea principală dorită pentru depozitarea și gestionarea apei uzate este conectarea la sistemul de canalizare (57%).

Gospodării fără toaletă cu jet de apă

72% de gospodării din aria geografică cercetară nu dispun de toaletă cu jet de apă. Ponderea gospodăriilor fără toaletă cu jet de apă prevalează la gospodăriile neconectate la alimentarea cu apă prin conducte (81%), comparativ cu cele conectate (66%).

Motivul principal pentru care gospodăriile din mediul rural nu dispun de toaletă cu jet de apă este unul de natură financiară.

Există o relație directă între vârsta persoanei și dorința de a avea toaletă cu jet de apă: odată cu înaintarea în vârstă scade ponderea persoanelor dornice de a avea toaletă cu jet de apă.

Factorii principali care ar motiva gospodăriile să instaleze o toaletă cu jet de apă țin în primul rând de confortul în utilizare (48%) și întreținerea mai ușoară din punctul de vedere al curățeniei și igienei (37%).

2 600 MDL, în medie, sunt dispuse să achite gospodăriile pentru procurarea/construirea toaletei cu jet de apă.

Materialele principale folosite la construcția toaletelor externe sunt lemnul (62%) și betonul sau cărămida (24%).

Aproape nouă din zece toalete au podeaua fără finisare.

Șase din zece gospodării au toalete fără scaun, doar gaură în podea.

99% din gospodării acoperă groapa cu o dală sau lespede, iar 76% o ridică deasupra nivelului terenului dimprejur pentru a preveni pătrunderea precipitațiilor în groapă.

Vechimea medie a gropii/fosei latrinei folosite cel mai frecvent în prezent de gospodării este de 6 ani. Trei din patru gospodării nu au golit niciodată groapa/fosa latrinei pe care o folosesc în prezent. Puțin peste jumătate din gospodării care au golit groapa au făcut acest lucru în mod manual (53%).

Gestionarea apei uzate/nămolului

28% din gospodării au în localitatea lor sistem de canalizare, însă doar una din cinci gospodării cu acces la canalizare este conectată la sistemul de canalizare. Motivul principal de neconectare la sistemul de canalizare este imposibilitatea de conectare în regiunea localității unde se află gospodăriile (62%).

Trei din patru gospodării neconectate la canalizare și-ar dori să beneficieze de acest serviciu. Suma medie pe care sunt dispuse să o achite gospodăriile pentru conectare este de 1 250 MDL.

Referitor la tariful pentru utilizarea serviciului de canalizare, suma medie pe care sunt dispuse să o achite gospodăriile este de circa 7 MDL/m3.

42% din gospodăriile care nu sunt conectate la sistemul de canalizare susțin că dispun de o soluție pentru a gestiona apa uzată sau nămolul, cum ar fi fosa septică, haznaua sau fosa de infiltrare. Vechimea medie a sistemului de evacuare a apei uzate folosit de aceste gospodării este de 7 ani.

Din cele 42% gospodării care au sistem de evacuare a apei uzate, 59% niciodată nu au golit fosa/groapa.

85 la sută din gospodării care au golit vreodată groapa/fosa au făcut acest lucru în mod mecanic.

Gospodării conectate la sistemul de canalizare

Doar 6% de gospodării din aria geografică cercetară beneficiază de sistem de canalizare.

Dintre gospodăriile conectate la sistemul de canalizare, o treime nu achită pentru acest serviciu.

În cazul gospodăriilor care achită pentru folosirea sistemului de canalizare, 71 la sută achită în baza tarifului combinat pentru apă și canalizare.

Costul lunar pe care îl achită gospodăriile pentru utilizarea sistemului de canalizare variază de la 5 MDL până la 65 MDL. Valoarea medie a cheltuielilor este 21 MDL.

2/3 din gospodăriile conectate la canalizare nu se confruntă cu nicio o problemă legată de canalizare.

Prioritățile gospodăriilor la nivel de localitate

Există două probleme majore legate de infrastructură și accesul la servicii publice în mediul rural: lipsa sistemului de canalizare (28%) și starea drumurilor (26%).

INTRODUCERE LA STUDIU

Informații generale

Studiul comprehensiv de tip *baseline* privind apa și sanitația din mediul rural în Moldova a fost realizat de Centrul de Analize și Investigații în Sociologie, Politologie și Psihologie la solicitarea Ministerului Mediului (ME), Ministerului Dezvoltării Regionale și Construcției (MDRC), Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM), Băncii Mondiale și Fundației "Filiala din Moldova a Fondației Skat" în calitate de implementator al proiectului elvețian privind apa și sanitația în Moldova (ApaSan).

Scopul principal al studiului a fost de a colecta date primare și informații pentru a caracteriza performanța serviciilor și satisfacția utilizatorilor legate de serviciile de alimentare cu apă în mediul rural. Cercetarea de bază a făcut parte dintr-un studiu regional, condus de Programul Apei Dunării al Băncii Mondiale cu numele "Serving those beyond utility reach in the Danube Region", care se desfășoară în Albania, Bosnia și Herțegovina, Croația, Kosovo, Moldova, România și Ucraina.

Accesul și calitatea serviciilor în zonele rurale, unde locuiesc 84% din populația săracă a Republicii Moldova, au fost evaluate drept slab dezvoltate (Banca Mondială 2015). Decalajul privind accesul la servicii publice între zonele urbane și rurale rămâne foarte important: doar 37% din populația care trăiește în zonele rurale are acces la apă curentă prin conductă în locuință față de 89% din populația urbană. Investițiile sunt în general concentrate în orașe mari și mici, în pofida faptului că aproximativ 50% din populație fără acces la apă și sanitație locuiește în comunități sub 2500 locuitori. O altă provocare este disponibilitatea datelor parțiale și superficiale privind apa și sanitația în mediul rural. Sunt foarte puține informații consolidate cu privire la tipul de operatori care furnizează servicii de apă, numărul lor și performanțele acestora. Studiul de față își propune să informeze Guvernul Republicii Moldova și comunitatea donatorilor despre direcția viitoare a finanțării și reformei sectorului de alimentare cu apă și sanitație în mediul rural.

Cercetarea de bază este condusă de ApaSan cu suportul unui grup de lucru format din reprezentanți ai ME, MDRC, CALM, Banca Mondială.

Studiul de bază a urmărit sondarea a două subiecte principale:

- *Subiectul 1:* măsurarea și evaluarea percepțiilor, necesităților și a nivelului de satisfacție a gospodăriilor din mediul rural cu privire la apă și sanitație
- *Subiectul 2:* sustenabilitatea operatorilor locali de prestare a serviciilor de apă și sanitație

Pentru a realiza scopul propus cercetarea a acoperit trei grupuri țintă:

1. Gospodăriile casnice
2. Autoritățile publice locale (primarii sau adjuncții primarilor)
3. Operatorii serviciilor de alimentare cu apă și/sau sanitație

Notă metodologică: universul de eșantionare al studiului a inclus localitățile rurale care au întrunit două condiții principale:

- Dispun de sisteme funcționale de alimentare cu apă
- Cel puțin 30% din gospodării sunt conectate la sistemul de alimentare cu apă din localitate
- Numărul de gospodării în localitate să fie mai mare de 100 gospodării

Din aceste considerente rezultatele studiului nu reflectă situația generală a tuturor localităților rurale din Moldova, dar pot fi extrapolate doar la universul cercetării, care a acoperit 515 localități rurale (din totalul de 1575 localități rurale pe țară) din care au fost extrase în mod probabilist 50 localități.

Toate cele trei grupuri țintă au fost studiate în aceleași 50 localități.

Raportul de față prezintă datele colectate din partea gospodăriilor casnice.

Metodologie și caracteristicile eșantionului

Obiectivele specifice:

- evaluarea satisfacției gospodăriilor casnice din mediul rural față de serviciile de alimentare cu apă și sanitație
- evaluarea percepțiilor și necesităților gospodăriilor din mediul rural în ceea ce privește alimentarea cu apă și sanitație
- asigurarea unui design adecvat și prioritizarea investițiilor în sistemele de alimentare cu apă și sanitație în funcție de necesitățile gospodăriilor casnice

Cercetare cantitativă: sondaj național reprezentativ pentru grupul țintă.

Acoperire geografică: sondajul a fost realizat în localitățile rurale care au sisteme operaționale de alimentare cu apă și o rată de conectare a gospodăriilor de cel puțin 30%.

Grup țintă: gospodăriile casnice.

Respondent țintă: capul gospodăriei, persoana care înlocuiește capul gospodăriei sau alt membru adult al familiei.

Tehnica de cercetare: interviu față în față la locul de trai al respondentului, în baza unui chestionar structurat elaborate de către ApaSan și Banca Mondială. Intervievatorii au fost din partea Centrului CIVIS.

Mărime eșantion: 1 500 gospodării, câte 30 gospodării în fiecare din 50 localități selectate.

Design-ul eșantionului:

Eșantionul a fost ales în mod aleatoriu să fie reprezentativ la nivel național pentru comunitățile din universal de eșantionare. Universul eșantionului a fost totalitatea de sate cu un sistem de alimentare cu apă operațional și cel puțin 30% din gospodării conectate la sistemele locale de alimentare cu apă. Banca Mondială a fost responsabilă pentru selecția celor 50 localități incluse în eșantion.

Caracteristicile eșantionării pentru localitățile selectate:

- probabilistic – punctele de eșantionare / rutele și gospodăriile au fost selectate pe baza unei scheme probabilistice, selectate aleatoriu cu o probabilitate proporțională cu mărimea (PPS) în cadrul fiecărei regiuni
- etape multiple – în scopul de a diminua costul studiului, a fost utilizat un design al eșantionului cu etape multiple:

- unitate primară de eșantionare (UPE) (localitatea) – localitățile din fiecare strat incluse în eșantion au fost selectate aleator cu probabilitate proporțională cu mărimea (PPS) din fiecare regiune (sub responsabilitatea Clientului);
- unitate secundară de eșantionare (USE) – USE din cadrul localităților selectate incluse în eșantion au fost selectate aleator, folosind principiul Selecția Simplă Aleatorie (SSA);
- unitate terțiară de eșantionare (UTE – gospodăria) – gospodăriile din fiecare USE de eșantionare selectată în eșantion, au fost selectate aleator, folosind principiul SSA;
- ultima unitate de eșantionare (UUE – respondentul) – a fost intervievat capul gospodăriei sau persoane care îi exercită funcțiile.

Populația de referință: totalitatea gospodăriilor casnice țintă situate în universul cercetării.

Cadrul de eșantionare: lista tuturor localităților la prima etapă de eșantionare, lista tuturor USE în fiecare localitate selectată la prima etapă pentru a doua etapă, lista tuturor gospodăriilor din cadrul fiecărei USE.

Principiile de selecție a localităților:

Următoarele principii au fost folosite pentru prima etapă a schemei de eșantionare – selectarea unităților primare de eșantionare / localităților, conform informației oferite de către experții Băncii Mondiale:

- Atribuirea de numere generate aleatoriu (de la 0-->1) pentru fiecare localitate din universul de eșantionare
- Sortarea localităților în ordine aleatorie

- Crearea unei coloane pentru numărul agregat al gospodăriilor (HH_Size_Ag)
- Generarea a 50 numere aleatorii de la 1 la 388191 (numărul total cumulativ al gospodăriilor în schema de eșantionare)
- Selectarea localităților conform principiului proporționalității la mărimea populației

14 localități au fost selectate suplimentar la 50 localități de bază în calitate de rezervă.

Designul eșantionului și principiile de selecție pentru localitățile selectate:

O hartă a fost elaborată cu ajutorul hărților Oficiului Național de Cadastru pentru fiecare localitate selectată.

Fiecare localitate a fost structurată în USE / clustere de "aproximativ 50" gospodării, pe baza hărților cadastrale, cu locație clară a gospodăriilor. USE incluse în eșantion ("6" USE / clustere pe localitate) au fost selectate aleatoriu în baza procedurii de selecție simplă aleatorie (SSA) (folosind numere generate aleator de la "0" la "1"). Cinci gospodării au fost intervievate în fiecare USE.

Cele "5" gospodăriile care urmau să fie vizitate în fiecare USE au fost selectate cu ajutorul principiului SSA. Numărul total de gospodării din USE a fost împărțit la numărul de gospodării care urmau să fie vizitate. Rezultatul a fost "pas". În scopul de a identifica prima gospodărie care urma să fie vizitată în fiecare USE, "pasul" a fost înmulțit cu un număr generat aleator. Rezultatul a însemnat prima gospodărie de selectat din USE. Următoarea gospodărie de vizitat a fost identificată prin adăugarea "pasului" la numărul primei gospodării selectate etc.

Principiile de înlocuire ale gospodăriilor:

1-2 gospodării cele mai apropiate gospodăriei selectate primar, care nu a fost posibil de intervievat din anumite motive.

Perioada de colectare a datelor: 25 noiembrie – 20 decembrie 2016**.**

Metoda de colectare a datelor: CAPI – interviu față în față pe calculator.

Instrumentul de cercetare: chestionar scris structurat. Limba de intervievare a fost româna și rusa. Durata medie a unui interviu a fost de 23 minute.

Rata de răspuns și de refuz: Rata generală de participare la studiu a fost de 66.3%. Rata de refuz a fost de 4.5%, 28.9% gospodării non-contact și 0.3% interviuri întrerupte de respondent.

Notă: În cadrul raportului analiza și prezentarea rezultatelor s-a făcut în mai multe trepte, în baza următoarelor variabile:

1. Rezultatul general din total eșantion / sub-eșantion
2. Rezultatul în funcție de gospodării conectate sau neconectate la sistem de alimentare cu apă prin conducte
3. Rezultatul în funcție de tipologia A (forma juridică a operatorului care administrează sistemul de alimentare cu apă): Întreprindere municipal, Gestionată direct de către primărie, Asociație a consumatorilor de apă, Proprietate privată/comercială (SRL, ÎI), Operator regional, Operator informal, Nici o instituție sau operatori individuali și Gospodării neconectate la apeduct.
4. Rezultatul în funcție de tipologia B (statutul operatorului care administrează sistemul de alimentare cu apă): operator formal și operator informal.
5. Rezultatul în funcție de chintile de bunăstare a gospodăriilor: gospodăriile au fost grupate în cinci chintile de bunăstare, unde chintila 1 (Q1) semnifică grupul gospodăriilor cele mai sărace, iar chintila 5 (Q5) – grupul gospodăriilor cele mai înstărite.

PROFIL SOCIO-DEMOGRAFIC

Caracteristici ale respondenților și gospodăriilor

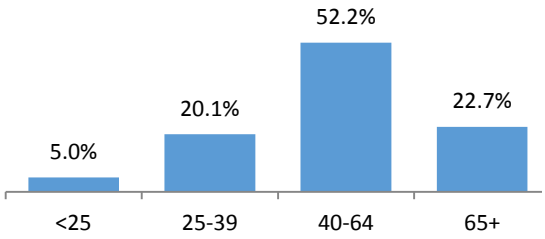

Figura A1. Vârsta respondenților (ani)

Vârstă: Majoritatea respondenților au vârsta mai mare de 40 ani (Figura A1).

Genul: Femeile reprezintă 58% dintre respondenți versus 42% bărbați.

Naționalitatea: Marea majoritate a persoanelor chestionate sunt Moldoveni/Români (86%), urmați de 5% Găgăuzi și 4% Bulgari. Alte grupuri etnice (Ruși, Ucraineni și Romi) reprezintă 5%.

Funcția: 55% dintre respondenți au funcția de cap de familie în gospodărie, fiecare al treilea (36%) – soțul/soția capului familiei/gospodăriei casnice, și 9% sunt membri adulți ai familiei/gospodăriei casnice.

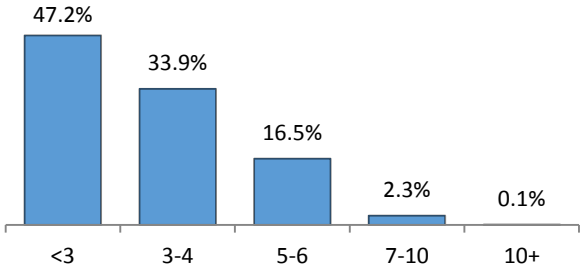

Figura A3. Mărimea gospodăriei (după număr de membri)

Mărimea gospodăriei: Majoritatea gospodăriilor casnice (GC) din eșantion sunt formate din mai puțin de 3 membri (47%) și 3-4 membri (34%) (Figura A3).

Membrii gospodăriei: Mărimea medie a gospodăriilor chestionate este de 3 membri. Fiecare GC consistă din 1.1 bărbați adulți și 1.2 femei. Copiii reprezintă 0.35 persoane, fete și băieți.

Infrastructura gospodăriilor

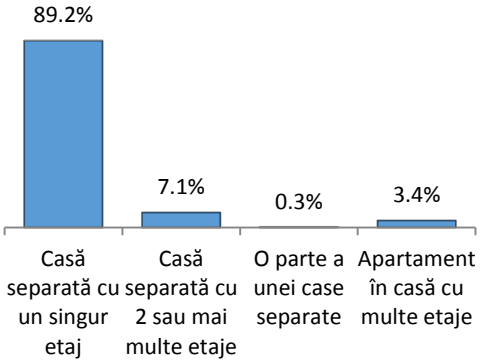

Figura A6. Tipul locuinței

Tipul clădirii: Majoritatea respondenților din eșantion locuiesc în case separate cu un singur etaj (89%), și 7% în case separate cu 2 sau mai multe etaje (Figura A6).

Dreptul de proprietate pentru locuință: În ceea ce privește dreptul de proprietate asupra locuințelor (Figura A7), 90% sunt deținute de proprietari cu acte legale (imobilul nu este gajat ipotecat).

Dreptul de proprietate pentru pământ: Dintre respondenții cu drept de proprietate asupra locuinței, aproape toți au menționat că dețin pământul pe care este amplasată locuința lor (95%).

Numărul de camere pe care îl ocupă/le folosește familia (excluzând verandele, balcoanele, sălile de baie, toaletele, coridoarele, debaralele, sau camerele mai mici de 4m2): Majoritatea respondenților au 2-3 camere (53%), urmați de o treime dintre cei care folosesc 4-5 camere (34%).

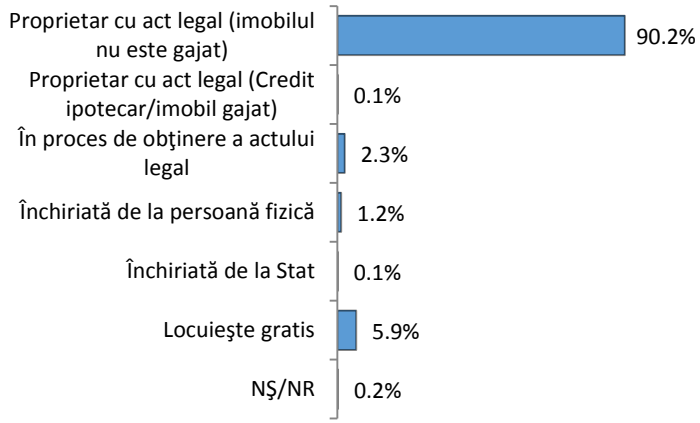

Figura A7. Dreptul de proprietate asupra locuinței

Principalul material de construcție din care sunt construiți pereții exteriori este cărămida și piatra (ce mai mare pondere din eșantion – 54%) și masa argiloasă (43%).

Bunuri materiale: Aproape toți respondenții din eșantion sunt conectați la electricitate (99.7%) și au televizor (96%). 89% dintre gospodării au telefon /telefoane fixe) și frigidere, 79% dețin telefoane mobile. Fiecare a treia GC deține un automobil. Puțin mai mult de jumătate dintre gospodării sunt conectate la internet, dețin mașini de spălat și un calculator.

Tipologie: 80% dintre GC care au participat la studiu sunt conectate la sistem de alimentare cu apă prin conducte[1] (Figura A16). Majoritatea GC conectate la sistemul de alimentare cu apă sunt deservite de un operator oficial cu formă organizatorico-juridică înregistrată (90%). Distribuția după tipul operatorului indică faptul că 42% dintre gospodării sunt administrate de întreprinderile municipale.

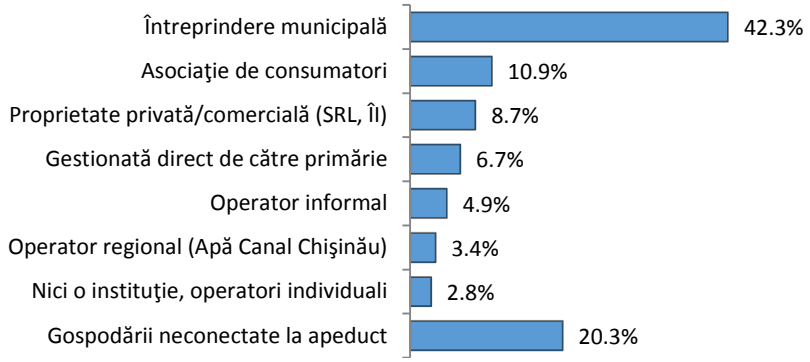

Figura A16. **Tipologia gospodăriilor după modul de administrare a sistemului de apă**

20% dintre GC din eșantion nu sunt conectate la sistemul de alimentare cu apă prin conducte.

Chintile de bunăstare: Distribuția gospodăriilor din eșantion este aproximativ egală în funcție de chintile (aproximativ fiecare a cincea GC din fiecare chintilă).

Totuși, analiza tipului GC arată că ponderea gospodăriilor care nu sunt conectate la sistemul de alimentare cu apă este de 2.5 ori mai mare în rândul gospodăriilor sărace (32%) comparativ cu cele bogate (13%). De fapt, cu cât veniturile GC sunt mai mari cu atât mai mare este probabilitatea de conectarea la sistemul de aprovizionare cu apă (Figura A17).

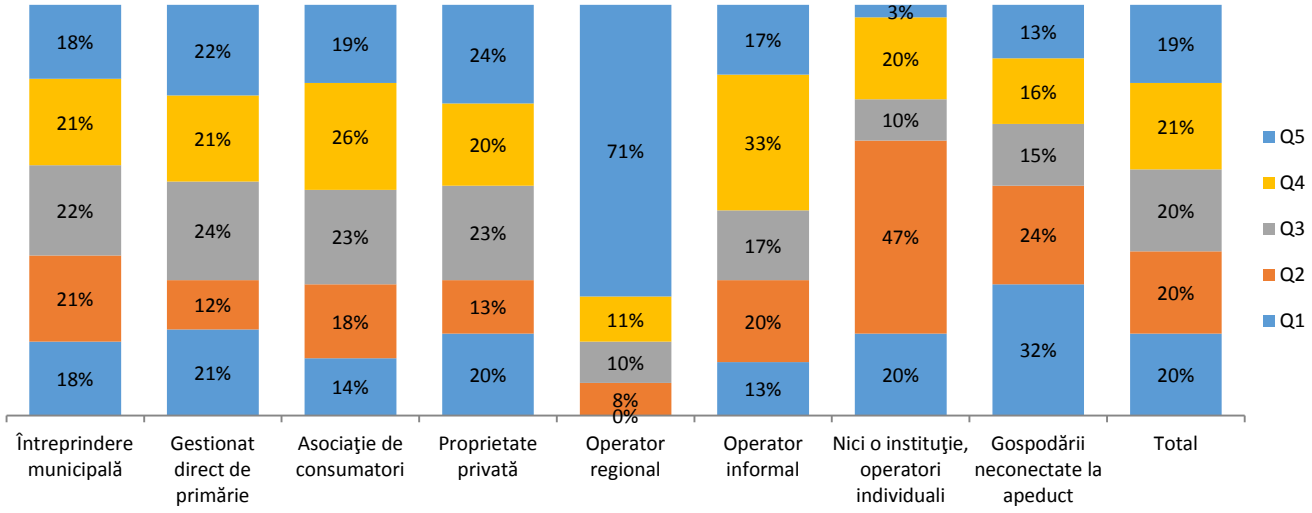

Figura A17. **Chintile de bunăstare a gospodăriilor după modul de administrare a sistemului de apă**
Eșantion: 1365 gospodării pentru care a fost posibil de calculat nivelul de bunăstare

Dezagregarea după chintile de bunăstare nu este uniformă dacă analizăm datele în baza tipului de gestionare a sistemului de alimentare cu apă: ce mai mare pondere a gospodăriilor sărace din (Q1-Q2) este semnificativ mai

[1] În cadrul studiului a fost folosită următoarea definiție a sistemului de alimentare cu apă prin conducte : rețea privată sau publică de transmisie a apei către puncte multiple de conectare/acces. Categoria "gospodării neconectate la apeduct" include gospodăriile neconectate la sistemul de alimentare cu apă, precum și gospodăriile care au conexiune la apă prin țeavă la propria lor fânfână sau sondă (dar la care nu sunt conectate și alte gospodării).

mare în cazul gospodăriilor care nu sunt gestionate de careva operator al sistemului de alimentare cu apă (67%), în timp ce gospodăriile conectate la sistemul gestionat de operatorii municipali sau regionali ponderea GC din Q1-Q2 este de doar 8%.

ALIMENTAREA CU APĂ

Caracteristici ale surselor de apă potabilă și colectarea

Principalele surse de apă potabilă vara și iarna

În regiunile rurale, participante la studiu, se folosesc două surse principale de alimentare cu apă, indiferent de anotimp: sistemul de alimentare cu apă prin conducte (vara 59% și iarna 58%) și fântâna protejată (cu acoperiș) (33% vara și 34% iarna). 5% dintre gospodării (GC) folosesc pentru băut apa din fântâna ne-protejată, iar 3% folosesc alte surse de alimentare cu apă (Figura B1a).

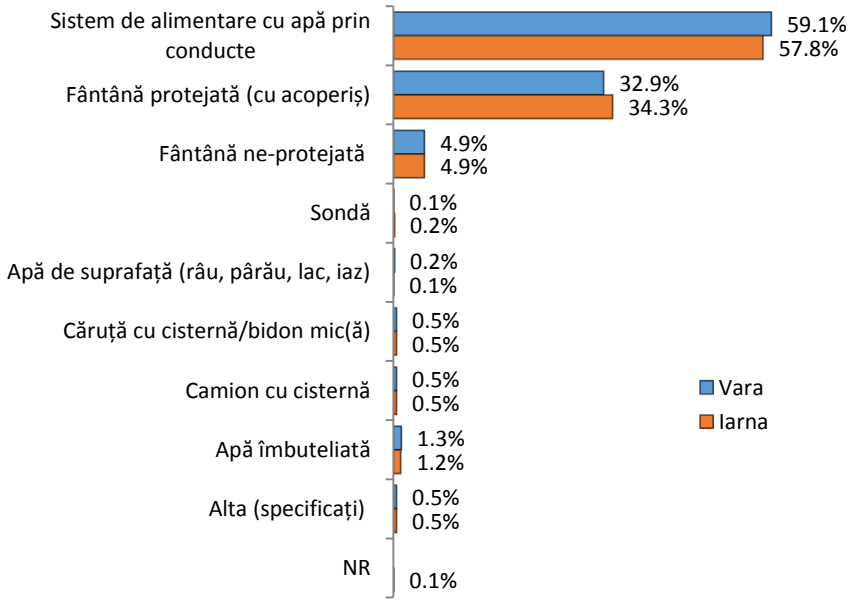

***Figura B1a.* Sursa principală pentru apa de băut** (Eșantion: 1500 gospodării)

Ponderea gospodăriilor care nu sunt conectate la sistemul de alimentare cu apă prin conducte și care folosesc pentru băut apa din fântâna ne-protejată, a crescut până la 15%, în timp ce 4 din 5 GC folosesc pentru băut apa din fântânile protejate.

Analiza datelor cu privire la gospodăriile conectate la sistemul de alimentare cu apă prin conducte arată că fiecare a cincea GC folosește pentru băut apa din fântânile protejate, deși sunt conectate la acest sistem. În funcție de forma juridică de administrare, gospodăriile conectate la sistemul administrat de operatorii municipali/regionali și individuali, sunt mai predispuși să utilizeze apa potabilă din sistemul de aprovizionare cu apă prin conducte (*Tabelul 4, B1a (vara) și B1a (iarna)*). Aceleași constatări sunt valide și în cazul statutului gestionarului: GC conectate la sistemul de administrat de operatori individuali folosesc mai mult apă potabilă din sistemul de aprovizionare cu apă prin conducte (92%), comparativ cu cei conectați la sistemul formal (72%).

Aproape toate GC din regiunile incluse în studiu au acces la surse îmbunătățite de apă potabilă atât vara, cât și iarna (94%). Totuși, GC care nu sunt conectate la apeduct folosesc mai puțin sursele îmbunătățite de apă potabilă (aproximativ 82% în ambele anotimpuri) comparativ cu cei conectați (96%) (*Tabelul 4, B1a (vara, calcule) și B1a (iarna, calcule)*). Analiza în funcție de tipul de gestionare a sistemelor de alimentare cu apă arată că toate GC conectate la sistemele informale de alimentare cu apă au acces la surse îmbunătățite de apă potabilă comparativ cu 96% dintre gospodăriile care sunt deservite de operatorii formali.

Analiza datelor în funcție de chintile de bunăstare arată că GC cu o situație economică mai bună au un grad de acces mai mare la sursele îmbunătățite de apă potabilă comparativ cu gospodăriile mai sărace.

Tipul surse de apă	Q1		Q2		Q3		Q4		Q5		Total	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Îmbunătățită	245	89,4	252	92,0	256	94,1	270	95,4	251	95,8	1 274	93,3
Neîmbunătățită	29	10,6	21	8,0	16	5,9	13	4,6	11	4,2	90	6,7
Total	274	100,0	273	100,0	272	100,0	283	100,0	262	100,0	1 364	100,0

***Tabelul B1a.* Sursa principală de apă de băut vara în funcție de chintile de bunăstare**

Ponderea gospodăriilor care nu folosesc sursele îmbunătățite de apă potabilă este aproape de 3 ori mai mare în cazul familiilor sărace (11%), comparativ cu cele cu venituri mai mari (4%).

Metodele de livrare a apei potabile vara și iarna

Analiza situației cu privire la livrarea apei potabile către gospodăriile conectate la apeduct creează următorul tablou: vara majoritatea GC (55%) conectate la apeduct folosesc apa potabilă livrată până în curte, în timp ce iarna majoritatea gospodăriilor folosesc apa livrată până în casă (55%). Totuși, fiecare a treia GC (35%) folosește și iarna apa potabilă livrată până în curte. Aproximativ 30% dintre gospodării (atât vara cât și iarna) folosesc pentru băut apa care nu este livrată prin conducte.

La general, dintre gospodăriile cu sistem de alimentare cu apă prin conducte, câte 63% au acces la apă de băut prin conductă în casă sau în curte. 44% au apă prin conductă atât în casă, cât și în curte, 20% au apă prin conductă doar în casă și 19% - doar în curte.

30% dintre gospodăriile care nu sunt conectate la sistemul de aprovizionare cu apă prin conducte au acces la apă prin țeavă și dispun de facilități de apă curentă până în casă (*Tabelul 4, B2a (vara) și B2a (iarna)*). La general, 6% din numărul total de gospodării intervievate dispun de propria lor rețea de alimentare cu apă (propria fântână/sondă conectată la țevi cu apă).

În contextul statutului gestionarului, aproape toate GC care sunt conectate la sisteme administrate de operatori informali folosesc apa din conductă pentru băut, în timp ce 20% dintre familiile care sunt deservite de operatori formali nu folosesc apa din conductă. Este interesant de observat că nouă din zece GC aprovizionate de către operatorii informali folosesc apa din apeduct din curte comparativ cu doar 61% de gospodării deservite de operatorii formali. Aceeași tendință este specifică și pentru sezonul de iarnă.

Analiza în funcție de forma juridică de administrare arată că GC conectate la sistemul formal folosesc mai mul apa potabilă în casă(peste 90%), comparativ cu restul (variind de la 41% până la maximum 74%). În același timp, GC care sunt conectate la sistemul de aprovizionare cu apă administrat de întreprinderi locale, direct de primării și ACA, folosesc mai puțin apa din apeduct pentru băut comparativ cu utilizatorii altor operatori.

În funcție de chintile de bunăstare arată că, în ambele anotimpuri, accesul la apa din conducte în casă este direct proporțional cu creșterea bunăstării familiei *Tabelul 5, B2a (vara) și B2a (iarna)*. Astfel, incidența GC care folosesc apa din apeduct în casă pentru băut este de patru ori mai mare în familiile cu nivel de trai mai înalt (88% iarna și 86% vara) comparativ cu gospodăriile mai sărace (20% iarna și 21% vara).

** Răspuns multiplu*	Q1		Q2		Q3		Q4		Q5		Total	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Prin conductă în casă	58	21,4	107	39,8	154	57,9	205	74,0	216	86,3	740	55,5
Prin conductă în curtea noastră	130	48,0	142	52,8	153	57,5	166	59,9	147	59,0	738	55,4
Fără conductă	122	45,0	95	35,3	73	27,4	46	16,6	26	10,4	362	27,2
Total (Sub-eșantion)	271		269		266		277		249		1 332	

Tabelul B2A1. **Tipul de livrare a apei de băut vara în funcție de chintile de bunăstare**

În același timp, numărul gospodăriilor spre care apa din apeduct nu este livrată până la locația de acces, este mai mare în cazul familiilor cu o situație precară (de la 45% pentru Q1 până la 10% pentru Q5 vara).

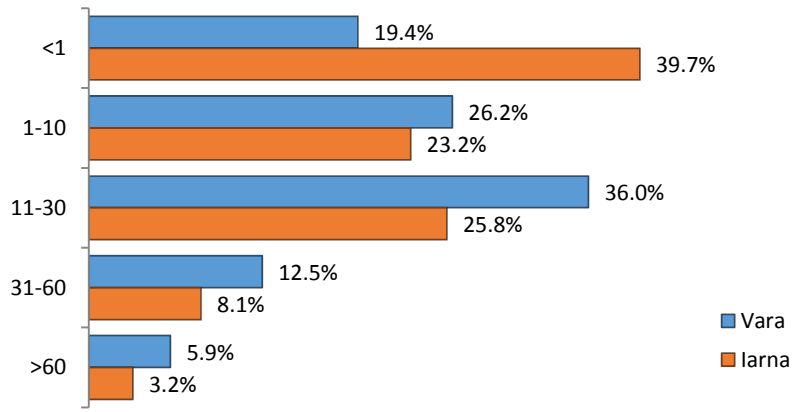

Figura B3a. **Timpul de colectare a apei (minute pe zi)**
Eșantion: 1021 / 1065 gospodării care au oferit răspuns

Timpul de colectare a apei de băut vara și iarna

Pentru gospodăriile cu sursa de apă în afara casei, timpul de colectare a apei de băut este de obicei <30 de minute pe zi (85%).

Procesul de colectare a apei de băut este foarte mult influențat de anotimp: în general, vara gospodăriile folosesc mai mult timp pentru colectarea apei potabile, iar iarna mult mai puțin (Figura B3a). În acest

context, aproape jumătate dintre gospodării (46%) au nevoie de maxim 10 minute pe zi pentru a colecta apa potabilă. Iarna incidența crește până la 2/3 dintre gospodării (63%).

De menționat că iarna GC folosesc în medie cu 40% mai mult timp (7 minute) pentru o deplasare la sursa de apă potabilă, comparativ cu timpul necesar vara (5 minute). Cea mai lungă deplasare menționată a fost de 60 minute. Pe de altă parte, vara membrii gospodăriilor casnice au cu 70% mai multe deplasări zilnice (7 deplasări) spre sursa de apă potabilă decât iarna (4 deplasări). Cel mai mare număr de deplasări menționat a fost de 100 vara și 42 iarna. În general, 75% dintre gospodării fac 10 deplasări într-o zi vara și doar 6 iarna.

Din categoria gospodăriilor care nu sunt conectate la sistemul de aprovizionare cu prin conducte fiecare a treia GC (31%) vara și fiecare a patra (23%) iarna folosesc mai mult de 30 de minute pe zi pentru colectarea apei potabile, ceea ce este de două ori mai mult decât în cazul gospodăriilor conectate la apeduct, adică 15% vara și 8% iarna. După o analiză a metodei de livrare a apei de băut s-a constatat că gospodăriile care nu folosesc apa din apeduct folosesc în medie cu 75% mai mult timp pentru colectarea apei potabile (atât vara cât și iarna) în comparație cu gospodăriile conectate la sistemul de aprovizionare cu apă prin conducte.

În funcție de forma juridică de administrare, incidența GC care folosesc mai mult de jumătate de oră pe zi pentru colectarea apei potabile este semnificativ mai mare în rândul gospodăriilor care sunt conectate la sistemul de aprovizionare care este administrat direct de primărie (28% vara / 16% iarna), companii private (25% vara/10% iarna), precum și în cazul în care nu există careva întreprindere responsabilă de administrarea sistemului (24% vara/11% iarna). *Tabelul 4, B3a (vara) și B3a (iarna)*

Analiza datelor în funcție de chintile de bunăstare indică faptul că cu cât bunăstarea familiei este mai bună cu atât mai puțin timp este necesar pentru colectarea apei potabile. Ponderea gospodăriilor care folosesc mai mult de 30 de minute pe zi pentru colectarea apei este de două ori mai mică printre familiile mai înstărite (11% vara și 5% iarna) comparativ cu gospodăriile mai sărace (21% vara și 12% iarna). *Tabelul 5, B3a (vara) și B3a (iarna)*

Tratarea apei potabile

Majoritatea persoanelor din localitățile incluse în cercetare consumă apa direct din sursă fără a o trata (69%). Dintre cei care tratează apa, 18% o filtrează, alte 18% o fierb, și 2% adaogă în apă substanțe chimice (în special clor). Analiza tipologiei indică aceleași tendințe, totuși GC care nu sunt conectate la apeduct preferă să trateze apa prin fierbere, în timp ce cei conectați la sistem o filtrează. (*Tabelul 4, B5*).

Distribuția în funcție de chintile de bunăstare arată că gospodăriile cu un nivel de trai mai înalt sunt mai dispuse să trateze apa comparativ cu gospodăriile sărace. Ponderea gospodăriilor înstărite care tratează apa este de 2.4 ori mai mare (57%) comparativ cu 24% dintre familiile sărace. (*Tabelul 5, B5)*

Procurarea și cheltuielile pentru apa de băut

Sursele de apă potabilă contra plată

Majoritatea GC achită tarife pentru apa consumată, indiferent de tipul operatorului care aprovizionează cu apă potabilă (58%).

Aproape toate GC care nu sunt conectate la sistemul de aprovizionare cu apă prin conducte nu achită consumul (99%). Pe de altă parte, trei din patru gospodării conectate la apă prin conductă cumpără apa (73%) (*Tabelul 6, B4*).

Incidența gospodăriilor care achită apa de băut este mai mare printre cei care sunt conectați la sisteme de aprovizionare administrate de operatorii municipali sau regionali (96%). Cel mai mic nivel de achiziție este înregistrat în rândul gospodăriilor care sunt conectate la sisteme ce nu sunt administrate de careva instituții sau entități informale (doar 17% dintre aceste GC achită consumul de apă). În contextul statutului gestionarului, ponderea gospodăriilor care achită pentru apa consumată este mai mare în cazul celor conectați la sistemul formal comparativ cu cei deserviți de operatorii informali (75% în comparație cu 57%).

Analiza datelor în funcție de chintile de bunăstare arată că gospodăriile cu un nivel de trai mai înalt sunt mai dispuse să achite pentru apa potabilă (46% dintre GC în Q1 achită tarife pentru apa potabilă comparativ cu 73% dintre GC în Q5). *Tabelul 7, B4*

Tipul de apă procurată

Din întrebarea despre tipul de apă potabilă procurat este evident că gospodăriile achită pentru apa livrată prin sistemul de aprovizionare cu apă prin conducte (97%) și *tariful achitat este calculat pentru volumul de apă consumat* (91%), iar 6% achită o *taxă fixă/stabilă* (Figura B4).

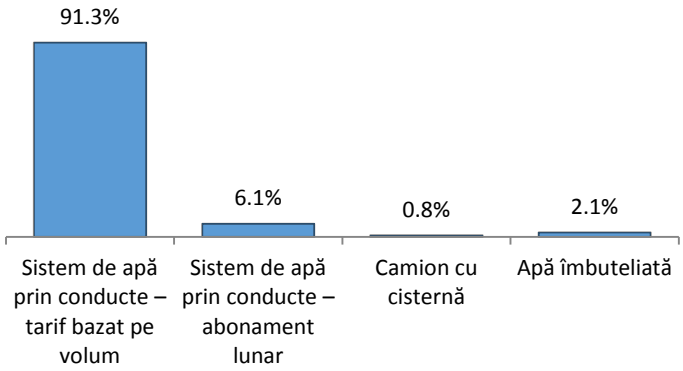

Figura B4. **Tipul apei procurate**
Eșantion: 876 cgospodării care plătesc pentru apa de băut

În contextul procedurii legale de gestionare, *tariful unic* este folosit doar de întreprinderile municipale (10%) și de operatorii informali (14%). În plus, datele arată că operatorii informali folosesc *tariful unic* de două ori mai mult (12%) decât operatorii formali (6%).

Analiza datelor cu privire la tipul de apă procurată arată că 3% dintre gospodării nu cumpără apă de băut din apeduct (în special apă îmbuteliată). Această tendință este specifică mai ales pentru GC care sunt conectate la sistemul de aprovizionare cu apă gestionate de operatorii formali municipali sau regionali (8%), operatori informali (4%) și întreprinderi municipale (3%).

Distribuția în funcție de chintile de bunăstare arată că gospodăriile cu un nivel de trai mai înalt sunt mai dispuse să achite tariful stabilit per volum de apă, în timp ce familiile mai sărace sunt mai predispuse să plătească taxe unice *(Tabelul 7, B4).*

**Răspuns multiplu*	Q1		Q2		Q3		Q4		Q5		Total	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Sistem de apă prin conducte – tarif bazat pe volum	111	87,4	120	90,2	158	92,9	172	93,0	173	90,1	734	91,0
Sistem de apă prin conducte – abonament lunar/rată fixă	14	11,0	11	8,3	7	4,1	10	5,4	9	4,7	51	6,3
Camion cu cisternă	2	1,6	1	0,8	2	1,2			2	1,0	7	0,9
Apă îmbuteliată	1	0,8	1	0,8	3	1,8	3	1,6	9	4,7	17	2,1
Total* (Sub-eșantion – gospodării care plătesc pentru apă)	127		133		170		185		192		807	

Tabelul B2A2. **Tipul apei de băut procurate vara în funcție de chintile de bunăstare**

De asemenea, GC mai bogate cumpără de cinci ori mai multă apă de băut îmbuteliată (5%) decât gospodăriile mai sărace(1%).

Tarifele pentru serviciile de aprovizionare cu apă

Datele generale arată că gospodăriile care procură pentru apa potabilă achită în medie un tarif de 9,7 MDL/m3. La calcularea tarifului au fost excluse gospodăriile (aproximativ 3%) care procură apă din surse precum camion cu cisternă sau apa îmbuteliată, unde cheltuielile variază de la 1000 MDL/m3 până la 8000 MDL/m3, în dependență de producător. În general, 75% dintre GC achită un tarif de până la 12 MDL/m3 de apă consumată.

Analiza datelor cu privire la gestionarea sistemului de aprovizionare cu apă (Figura 1) arată că valoarea minimă a tarifelor variază de la 1,5 MDL/m3 (operatori informali) până la 8 MDL/m3 (operatori orășenești sau regionali), iar valoarea maximă variază de la 8 MDL/m3 (în cazul lipsei unei entități de administrare) până la 18,5 MDL/m3

(întreprinderi municipale la nivel rural). În general, majoritatea GC (75%) conectate la sistemul informal de aprovizionare cu apă achită cel mai mic tarif (până la 7 MDL/m3) comparativ cu gospodăriile deservite de alți operatori, iar majoritatea GC (75%) conectate la sistemul de aprovizionare cu apă administrate de întreprinderile municipale și operatorii comerciali (până la 12 MDL/m3).

Analiza datelor ce vizează statutul gestionarului indică clar că tarifele stabilite de operatorii informali sunt mai mici cu aproape 40% (valoarea medie a tarifului este de 5.4 MDL/m3) decât taxele percepute de operatorii formali (10 MDL/m3).

Analiza datelor în funcție de chintile de bunăstare arată că gospodăriile cu un nivel de trai mai înalt beneficiază de tarife mai mici (cu excepția unor cazuri izolate) în comparație cu familiile mai sărace (Figura 2). De fapt, datele statistice cu privire la tarifele plătite de GC din Q1 –Q4 nu indică o diferență semnificativă – trei dintre patru GC din a cest grup achită un tarif de până la 12 MDL/m3, comparativ cu 75% dintre gospodăriile din Q5 care nu depășesc suma de 10 MDL/m3.

Analiza tarifului în funcție de sursa de apă arată că GC achită în medie de patru ori mai mult pentru apa potabilă din camionul cu cisternă (1m3) decât pentru apa din apeduct, iar gospodăriile care procură apă îmbuteliată plătesc în medie un tarif de 450 de ori mai mare pentru 1m3. Totuși incidența gospodăriilor chestionate care folosesc ca sursă principală de aprovizionare cu apă de băut camionul cu cisternă și apa îmbuteliată este foarte mică.

Cheltuieli totale lunare pentru consumul de apă

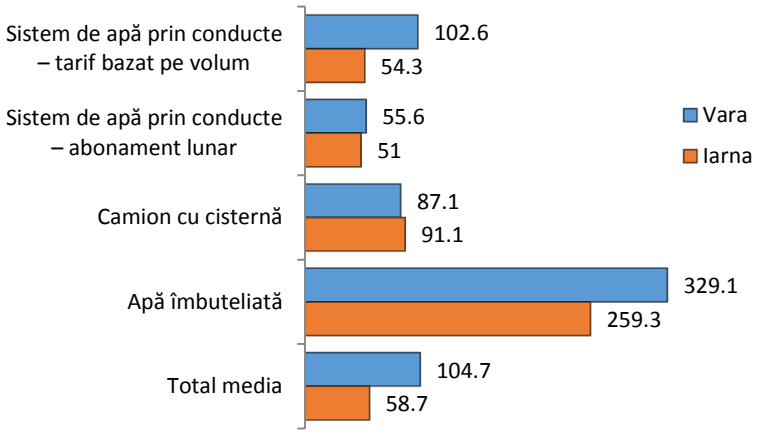

Figura 8. **Cheltuielile totale lunare pentru consumul de apă după tipul apei**
Eșantion: 808/799 gospodării care platesc pentru apă de băut și au oferit răspuns

Cheltuielile lunare pentru apa consumată variază semnificativ în dependență de tipul apei procurate dar și de anotimp (Figura 8).

În general, cheltuielile pentru apa de băut consumată sunt de aproximativ de două ori mai mari vara (105 MDL) decât iarna (59 MDL). Vara, cheltuielile per membru din gospodărie sunt în medie 39 MDL, iar iarna 21 MDL.

În funcție de tipul apei procurate, gospodăriile care sunt conectate la apeduct precum și cele care cumpără apă îmbuteliată cheltuiesc mai mulți bani pentru apa de băut vara decât iarna, în timp ce consumul lunar al GC care achită tarife unice pentru apa din conducte dar și cele care procură apa de la camionul cu cisternă nu indică o diferență semnificativă în dependență de sezon. Indiferent de sezon, gospodăriile care procură apă îmbuteliată înregistrează cele mai mari cheltuieli. În medie, cheltuielile lunare pentru apa consumată pentru o persoană sunt de 39 MDL în gospodăriile care sunt conectate la sistemul de aprovizionare cu apă, în timp ce familiile care folosesc ca sursă de apă camionul cu cisternă achită de 1.7 ori mai mult (65 MDL) iar GC care consumă apă îmbuteliată plătesc de 2.5 ori mai mult (99 MDL). Iarna cheltuielile per membru din gospodărie sunt semnificativ mai mici – 20 MDL pentru GC conectate la apeduct, în timp ce familiile care folosesc ca sursă de apă camionul cu cisternă achită aceeași taxă de 65 MDL (dar de 3,2 ori mai mult decât GC conectate la apeduct). Și în cazul Gospodăriilor care procură apă îmbuteliată cheltuielile pentru consum per persoană pe timp de iarnă sunt mai mici comparativ cu cheltuielile suportate vara (69 MDL), totuși această taxă este de 3,5 ori mai mare în comparație cu GC conectate la sistem.

După o comparație a celor două tipuri de tarife pentru apa din conducte, observăm că (vara) GC care achită tarife în dependență de volumul consumat plătesc de două ori mai mult (103 MDL/lună) comparativ cu gospodăriile care achită tarife unice (57 MDL/lună).

Analiza datelor cu privire la gestionarea sistemului (formal sau informal) arată că GC conectate la apeduct care achită tarife per volum consumat suportă aproape aceleași cheltuieli (aproximativ 100 MDL/lună vara și aproximativ 50 MDL/lună iarna). În cazul gospodăriilor care plătesc un tarif unic pentru apa din conducte situația este diferită: cele gestionate de operatori informali achită de două ori mai mult pentru apa potabilă comparativ cu gospodăriile administrate de sistemul formal (*Tabelul 8a, B4)*.

** Răspuns multiplu*	Vara		Iarna	
	Formal	Informal	Formal	Informal
Sistem de apă prin conducte – tarif bazat pe volum	102.8	100.3	54.9	47.3
Sistem de apă prin conducte – abonament lunar/rată fixă	45.6	106.3	44.5	80.0

***Tabelul 8a,B4.* Cheltuielile totale lunare (MDL) pentru consumul de apă după tipul apei procurate și statutul operatorului de apă** (Eșantion: 786 / 777 gospodării)

În funcție de forma de gestionare, cele mai mari cheltuieli lunare (atât vara cât și iarna) sunt suportate de către GC care sunt conectate la sistemul de aprovizionare gestionat de operatorii orășenești/ regionali (128 MDL vara / 61 MDL iarna) și de operatorii informali/comerciali (119 MDL / 67 MDL). Cele mai mici cheltuieli (atât vara cât și iarna) sunt înregistrate în cazul gospodăriilor care sunt conectate la sisteme de aprovizionare ce nu sunt gestionate de careva entități (55 MDL / 16 MDL). Aceste constatări se referă la GC care procură apa potabilă din conducte pentru un tarif stabilit în baza volumului consumat, deoarece ele reprezintă 89% din eșantion.

Analiza datelor în funcție de chintile de bunăstare arată că în ambele anotimpuri gospodăriile cu o situație economică mai bună cheltuiesc mai mult pentru apa de băut decât familiile mai sărace *(Tabelul 9a/b,B4).*

	Q1	Q2	Q3	Q4	Q5
Vara	66.7	83.6	102.6	110.1	131.0
Iarna	23.9	38.1	47.3	62.5	77.9

***Tabelul 9a/b,B4.* Cheltuielile totale lunare (MDL) pentru consumul de apă după anotimp și chintile de bunăstare**
Eșantion: 687/677 gospodării conectate la apă prin conductă – tarif în bază de volum consumat

În funcție de chintile de bunăstare, datele cu privire la cheltuielile pentru apă per persoană, indică unele variații în consum în sezonul de vară: în medie 38 MDL per persoană în GC din Q1 și 43 MDL în GC din Q5, ceea ce reprezintă cu 14% mai mult. Situația este diferită în cazul consumului în sezonul de iarnă, când GC mai înstărite cheltuiesc în medie 59% pentru apa consumată per persoană (26 MDL) în comparație cu GC mai sărace (16 MDL).

Folosirea surselor de apă și facilitățile conectate

Scopul folosirii surselor de apă

Pe parcursul întregului an gospodăriile folosesc preponderent două surse de apă pentru diverse scopuri: sistemul de alimentare cu apă prin conductă (cel mai mult folosit) și fântâna protejată. Aproape 2/3 dintre gospodării folosesc sistemul de alimentare cu apă pentru diferite scopuri (pentru băut – 65%, gătitul bucatelor – 67%, spălatul vaselor/hainelor, baie, curățenie – 77% și irigat/creșterea animalelor – 69%). Apa din fântânile protejate este preponderent folosită pentru băut (48%) și gătitul bucatelor (46%), 1/3 o folosesc pentru irigat/creșterea animalelor, și doar 1/4 o utilizează pentru spălatul vaselor/hainelor, baie, curățenie - *Tabelul 10, B6*.

Surse de apă / tip de utilizare	Pentru băut		Gătitul bucatelor		Spălat vase/haine, baie, curățenie		Irigat, creșterea animalelor	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Sistem de alimentare cu apă prin conductă	968	64,5	1 002	66,8	1 152	76,8	1 030	68,7
Fântână protejată	712	47,5	691	46,1	401	26,7	534	35,6
Fântână neprotejată	85	5,7	83	5,5	61	4,1	69	4,6
Sondă	4	0,3	4	0,3	7	0,5	19	1,3
Apă de suprafață (râu, pârău, lac, iaz)	7	0,5	6	0,4	13	0,9	23	1,5
Căruță cu cisternă/bidon mic(ă)	11	0,7	11	0,7	8	0,5	9	0,6
Camion cu cisternă	10	0,7	9	0,6	8	0,5	10	0,7
Apă îmbuteliată	55	3,7	7	0,5				
Altceva	19	1,3	11	0,7	14	0,9	13	0,9

***Tabelul 10,B6.* Sursa de apă după tipul de utilizare** (*Răspuns multiplu*)

Eșantion: 1500 gospodării

Sistemul de alimentare cu apă prin conductă este principala sursă folosită pentru diverse scopuri de către GC conectate la apeduct (79% pentru băut, 83% gătitul bucatelor, 95% spălatul vaselor/hainelor, baie, curățenie și 85% pentru irigat/creșterea animalelor). În același timp aproape fiecare a treia GC conectată la sistemul de alimentare cu apă prin conductă folosesc apa din fântânile protejate pentru băut și gătitul bucatelor, fiecare a patra familie utilizează această sursă pentru irigat/creșterea animalelor, și 15% pentru spălatul vaselor/hainelor, baie, curățenie.

În funcție de tipul gestionării datele arată că GC conectate la apeduct care folosesc ca sursă principală sistemul de alimentare cu apă prin conductă (pentru orice scop) sunt cele care sunt gestionate de întreprinderi orășenești sau regionale și de operatori informali. Majoritatea GC care folosesc apa din fântânile protejate pentru băut și gătitul bucatelor sunt de obicei cele administrate de operatorii informali/comerciali, iar majoritatea gospodăriilor care folosesc apa din fântâni pentru spălatul vaselor/hainelor, baie, curățenie și pentru irigat/creșterea animalelor sunt administrate direct de primărie.

În funcție de statutul operatorului, ponderea gospodăriilor conectate care folosesc pentru orice scop fie sistemul de alimentare cu apă prin conductă sau fântâna protejată este mai mare în cazul gospodăriilor unde sistemul este administrat de un operator informal comparativ cu gospodăriile gestionare de o întreprindere formală.

În mod evident, pentru GC care nu sunt conectate la sistemul de alimentare cu apă prin conductă sursa principală este fântâna protejată, indiferent de scop (82% pentru băut și gătitul bucatelor și 75% pentru spălatul vaselor/hainelor, baie, curățenie și pentru irigat/creșterea animalelor).

Conectarea la conductă/pompă

Această secțiune vizează GC care au un sistem funcțional de alimentare cu apă prin conductă/pompă, adică sunt conectați fie prin sistem de alimentare, fie prin pompă de la fântână/sondă. În acest context, datele arată că 80% dintre gospodării sunt conectate la sistemul de alimentare cu apă prin conductă și 20% dintre GC din eșantion nu sunt conectate la sistemul de alimentare cu apă prin conductă, totuși 29% dintre gospodăriile din ultimul grup au propria sursă de apă obținută prin pompa de la fântână/sondă.

Astfel, în cazul gospodăriilor conectate la apă prin conductă, principala facilitate din casă conectată la apă este robinetul (în curte – 89% sau în casă – 74%). Aproximativ 2 din trei gospodării au una sau mai multe chiuvete în casă unite la sistem de scurgere (66%), precum și mașină de spălat (automată) (60%). Aproape fiecare a doua GC au conectat cada de baie (47%) și 1/3 au conectat la conductă toaleta (33%). Doar 1 din 5 GC au cabina de duș conectată la apă (21%).

În cazul ambelor tipuri de GC – conectate sau neconectate la sistemul de alimentare cu apă prin conductă – robinetele, chiuvetele și mașinile de spălat sunt conectate la apă. Facilități precum cada de baie, cabina de duș și toaleta sunt mai rar conectate la apa din conductă *(Tabelul 10c, B7)*. Totuși, dacă comparăm cele două grupuri de GC, observăm o tendință interesantă: GC conectate la sistemul (centralizat) de alimentare prin conductă mai des conectează la apă robinete în curte și în casă, în timp ce gospodăriile care se aprovizionează cu apă prin pompă de la fântână/sondă conectează la apă mai des (cu o diferență medie de 10%) alte facilități precum mașina de spălat, cada de baie, cabina de duș și toaleta.

În contextul gestionării, GC care au conectat la apă unul sau mai multe robinete în curte sunt preponderent administrate de operatori informali sau nu sunt deserviți de careva întreprinderi. Toate celelalte GC care au conectat la apa din conductă/pompă alte facilități(robinet/e în casă, chiuvete, cada de baie, cabina de duș, mașina de spălat și toaleta) sunt deservite de operatori orășenești sau regionali.

Gospodăriile care sunt conectate la sistemele informale mai des au robinete în curte conectate la conductă/pompă, în timp ce GC gestionate de operatorii formali conectează mai des alte facilități.

Datele cu privire la perioada de conectare a facilităților la apa din conductă/pompă arată că de obicei GC conectează facilitățile la sistemul de alimentare cu apă imediat ce au acces la apeduct sau la câțiva ani după conectare (Figura B8).

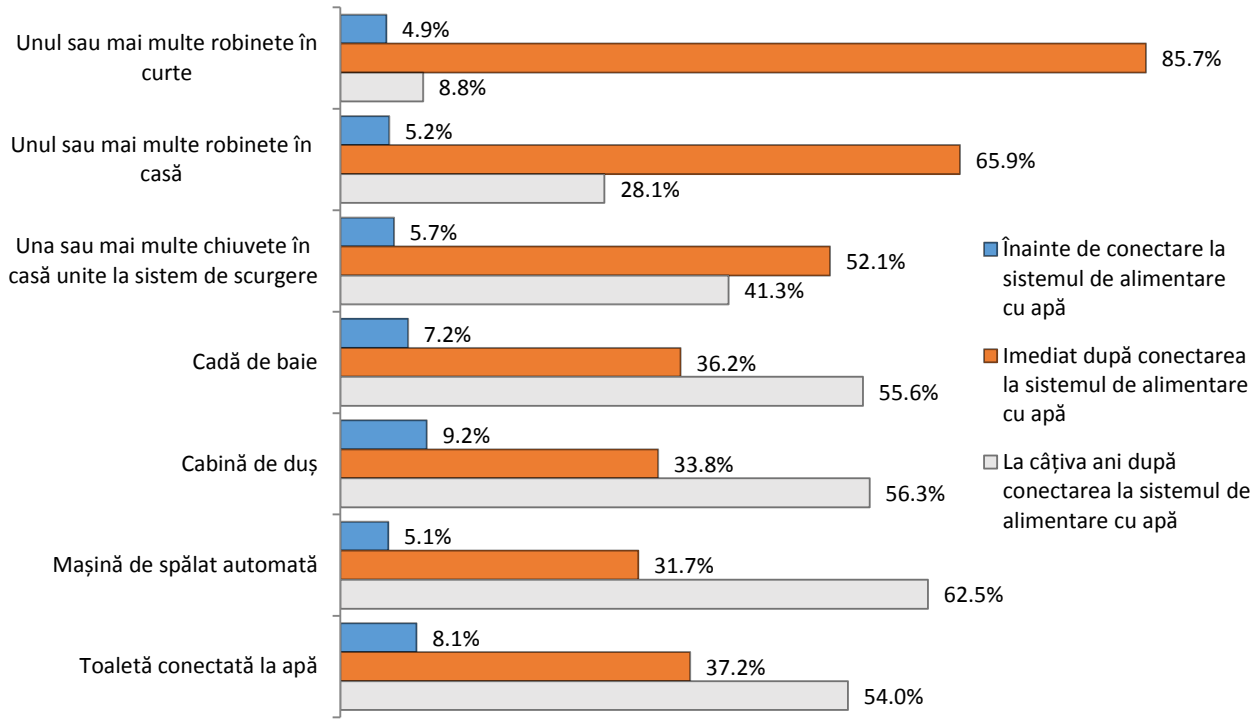

Figura B8. **Perioada de instalare a facilităților**
Eșantion: Gospodării care dispun de facilitatea respectivă

Figura B8, totuși, prezintă o tendință interesantă: GC nu efectuează lucrări de instalare a facilităților înainte de conectarea la sistemul de alimentare cu apă. În același timp, majoritate gospodăriilor la început conectează robinetele în curte (în primul rând) sau în casă, și doar apoi (după câțiva ani) instalează alte facilități, precum mașina de spălat, toaleta, cada de baie sau cabina de duș.

Analiza corelată a facilităților disponibile și modalitățile de evacuare a apei uzate atestă faptul că prezența facilităților în interiorul locuinței predispune gospodăriile să folosească spații amenajate pentru gestionarea apei uzate. Astfel, ponderea gospodăriilor dotate cu facilități în casă și care lasă apa uzată să curgă în spații deschise este de 2-3 ori mai mică (în funcție de complexitatea facilităților) decât gospodăriile care au robinet în curte (33%), comparativ cu 5% care au toaletă conectată la apă, 9% care au cabină de duș, 12% care au mașină de spălat sau cadă de baie, 14% care au chiuvete în casă unite la sistem de scurgere.

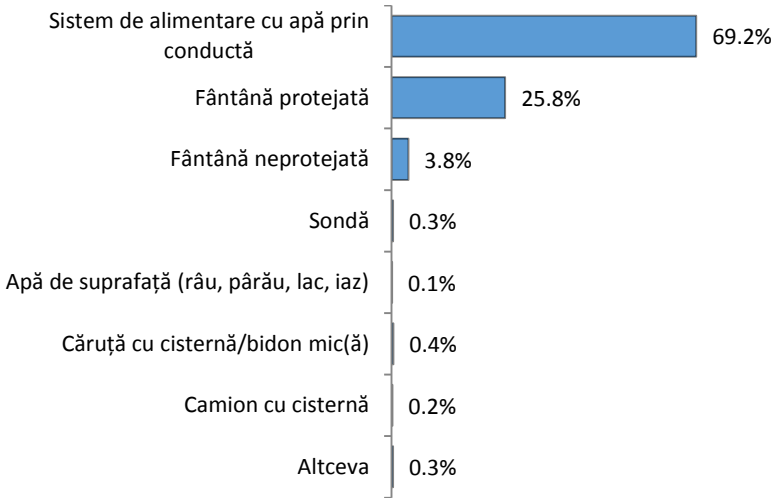

Figura B9. **Sursa principală de apă folosită anul împrejur**
Eșantion: 1500 gospodării

Principalele surse de apă și metodele de colectare

Principala sursă de apă pentru scopuri casnice

Următoarele constatări se referă la o singură sursă de apă pe care familia o folosește cel mai mult (în toate anotimpurile anului) pentru toate scopurile casnice /de familie (adică, pentru băut, gătitul bucatelor, spălat, scăldat). De aici mai departe, ne vom referi la această sursă de apă drept ”sursă principală”. Necesitățile pentru agricultură sau prelucrarea

terenurilor nu se consideră drept scopuri casnice/de familie. Astfel, pentru 2/3 dintre gospodării sursa principală de apă pentru toate scopurile casnice este sistemul de alimentare cu apă prin conducte. Fântânile protejate reprezintă sursa principală pentru fiecare a patra GC (Figura B9).

Pentru gospodăriile conectate la apeduct sistemul de alimentare cu apă prin conductă reprezintă principala sursă de apă anul împrejur (87%). Totuși, pentru 12% dintre GC conectate principala sursă de apă pentru scopuri casnice este fântâna protejată (*Tabelul 11, B9*).

În funcție de tipul gestionării, gospodăriile conectate la sistemul informal de alimentare cu apă prin conductă folosesc într-o măsură mai mare apa din apeduct ca sursă principală pentru scopuri domestice comparativ cu familiile conectate la sistemele formale (94% vs. 86%).

Datele cu privire la statutul legal de gestionare arată că pentru fiecare a cincea GC conectată la sistemul de alimentare cu apă prin conductă gestionat de întreprinderi municipale și departamente din cadrul primăriilor, sursa principală de apă este alta decât cea din apeduct.

82% dintre gospodăriile care nu sunt conectate la sistemul de alimentare cu apă folosesc ca sursă principală fântânile protejate, iar 15% fântânile ne-protejate.

Aproape toate gospodăriile chestionate au acces la surse principale de apă potabilă (95% din populația generală și 99% dintre GC conectate la sistemul de alimentare cu apă din conductă) – *Tabelul 11, B9*. Datele în funcție de tipul de gestionare a sistemului de alimentare cu apă arată că toate GC conectate la sistemele informale au acces la surse de apă potabilă comparativ cu 98% dintre gospodăriile deservite de operatorii formali.

Analiza datelor în funcție de chintile de bunăstare arată că familiile cu o situație financiară mai bună au un nivel mai înalt de accesibilitate la sistemul de alimentare cu apă prin conductă și la apa potabilă (Tabelul 12.B9.1 și B9.2).

	Q1		Q2		Q3		Q4		Q5		**Total**	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	**N**	**%**
Sistem de alimentare cu apă prin conductă	156	56.9	175	63.9	202	74.3	212	74.9	210	80.2	**955**	**70.0**
Fântână protejată	92	33.6	82	29.9	58	21.3	60	21.2	48	18.3	**340**	**24.9**
Fântână neprotejată	21	7.7	11	4.0	9	3.3	8	2.8	4	1.5	**53**	**3.9**

Tabelul 12,B9.1. **Tipul surse de apă după chintile de bunăstare**
Eșantion: 1482 gospodării

Familiile mai sărace folosesc de două ori mai mult fântânile protejate și de cinci ori mai mult fântânile ne-protejate drept sursă principală de apă în scopuri domestice anul împrejur, comparativ cu gospodăriile mai înstărite.

	Q1		Q2		Q3		Q4		Q5		Total	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Îmbunătățită	249	90.9	258	94.2	260	95.6	274	96.8	258	98.5	**1,299**	**95.2**
Neîmbunătățită	25	9.1	16	5.8	12	4.4	9	3.2	4	1.5	**66**	**4.8**
Total	274	100.0	274	100.0	272	100.0	283	100.0	262	100.0	**1,365**	**100.0**

Tabelul 12,B9.2. **Parametrii sursei de apă după chintile de bunăstare**

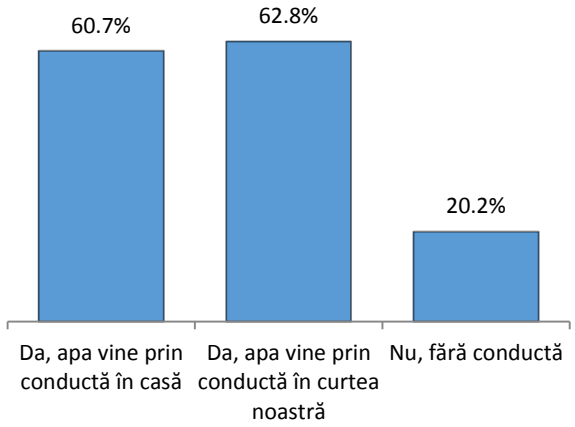

Figura B10. **Modalitatea de livrare a apei pentru sursa principal de apă** (Eșantion: 1500 gospodării)

Pentru 2/3 dintre GC sursa principală de apă este dotată cu conductă până în casă sau până în curte, iar pentru fiecare a cincea gospodărie sursa nu este dotată cu conductă până la locația de acces (Figura B10). Majoritatea GC conectate la sistemul de alimentare cu apă au acces la sursa principală de apă în curte (75%), 2/3 în casă (69%) și 8% au menționat că apa nu vine prin conductă *(Tabelul 11, B10)*. 69% dintre gospodăriile care nu sunt conectate la sistemul de alimentare cu apă au menționat că apa nu vine prin conductă.

În funcție de tipul gestionării, GC care sunt conectate la sistemul formal de alimentare cu apă au mai mult acces la sursa principală în casă, comparativ cu gospodăriile deservite de sistemul informal de alimentare cu apă (70% vs. 62%). Totuși, GC conectate la sistemul informal de alimentare cu apă au mai mult acces la sursa principală în curte comparativ cu gospodăriile deservite de operatorii formali (91% vs. 73%).

Analiza datelor în funcție de chintile de bunăstare arată că familiile cu o situație financiară mai bună au menționat că sursa principala de apă este dotată cu conductă până în casă (de patru ori mai mult) și în curte. GC mai sărace nu au sursă principala de apă este dotată cu conductă până la locația de acces (de șase ori) (*Tabelul 12, B10).*

Răspuns multiplu	Q1		Q2		Q3		Q4		Q5		Total	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	**N**	**%**
Prin conductă în casă	61	22.3	124	45.3	184	67.6	227	80.2	240	91.6	**836**	**61.2**
Prin conductă în curtea noastră	150	54.7	161	58.8	189	69.5	190	67.1	170	64.9	**860**	**63.0**
Fără conductă	106	38.7	77	28.1	41	15.1	30	10.6	16	6.1	**270**	**19.8**
Total*	274		274		272		283		262		**1,665**	

Tabelul 12,B10. **Modalitatea de livrare a apei pentru sursa principal de apă după chintile de bunăstare**

Dreptul de proprietate asupra sursei principale de apă

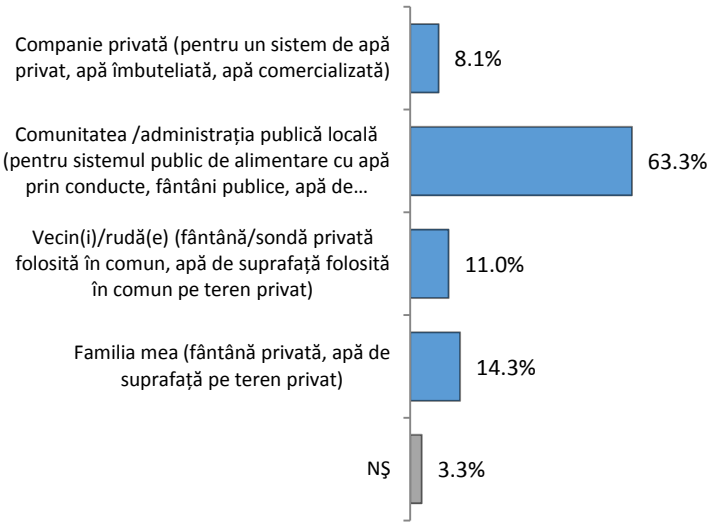

Figura B11. **Proprietarul sursei principale de apă** (Eșantion: 1500 gospodării)

2/3 dintre GC au menționat că proprietarul sursei principale de apă este comunitatea / administrația publică locală (adică, pentru sistemul public de alimentare cu apă prin conducte, fântâni publice, apă de suprafață de pe terenuri publice) – Figura B11. 14% dintre gospodării sunt proprietarii sursei principale de apă. 11% au indicat ca proprietari vecinii/rudele, și 8% companiile private.

Per total, majoritatea gospodăriilor conectate la sistemul de alimentare cu apă prin conductă au indicat ca proprietar al sursei principale comunitatea /administrația publică locală (76%). În funcție de tipul gestionării, ponderea GC care au indicat ca proprietar al sursei principale comunitatea /administrația publică locală este mai mare în cazul gospodăriilor conectate la sistemul formal de alimentare cu apă (78% comparativ cu 65% dintre GC conectate la sistemele operatorilor informali) – *Tabelul 11, B11*.

	Q1		Q2		Q3		Q4		Q5		Total	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	**N**	**%**
Companie privată (pentru un sistem de apă privat, apă îmbuteliată, apă comercializată)	10	3.6	18	6.6	30	11.0	24	8.5	24	9.2	**106**	**7.8**
Comunitatea /administrația publică locală (pentru sistemul public de alimentare cu apă prin conducte, fântâni publice, apă de suprafață de pe terenuri publice)	158	57.7	166	60.6	176	64.7	186	65.7	185	70.6	**871**	**63.8**
Vecin(i)/rudă(e) (fântână/sondă privată folosită în comun, apă de suprafață folosită în comun pe teren privat)	49	17.9	44	16.1	24	8.8	16	5.7	11	4.2	**144**	**10.5**
Familia mea (fântână privată, apă de suprafață pe teren privat)	43	15.7	39	14.2	32	11.8	48	17.0	37	14.1	**199**	**14.6**
NȘ	14	5.1	7	2.6	10	3.7	9	3.2	5	1.9	**45**	**3.3**
Total	274	100	274	100	272	100	283	100	262	100	**1,365**	**100**

Tabelul 12,B11. **Proprietarul sursei principale de apă după chintile de bunăstare**

Analiza datelor în funcție de chintile de bunăstare arată că pentru multe familii cu un nivel mai înalt de trai proprietarii sursei principale sunt comunitatea /administrația publică locală sau companiile private, în timp ce gospodăriile sărace sunt de patru ori mai dispuse să folosească sisteme de alimentare cu apă deținute de vecini/rude (*Tabelul 12, B11*).

Contribuții pentru construcție

Majoritatea gospodăriilor au achitat sau au contribuit cu ceva la construcția sursei principale de apă (68%). 27% nu au contribuit, iar 5% nu știu dacă au contribuit cu ceva.

GC care sunt conectate la sistemul de alimentare cu apă prin conductă au contribuit într-o măsură mai mare (74%) la construcția sursei principale de apă comparativ cu gospodăriile care nu sunt conectate la apeduct (27%). Datele cu privire la tipul gestionării arată că atât GC conectate la sistemul formal cât și cele conectate la surse informale au contribuit aproape în măsură egală la construcția sursei (73% și 76% respectiv). În funcție de statutul legal al gestionarului, datatele arată o incidență de contribuire mai mare a gospodăriilor care sunt conectate la sistemul gestionat de ACA (82%) și de operatori informali (82%) în timp ce rata cea mai scăzută este pentru GC conectate la operatori orășenești/regionali.

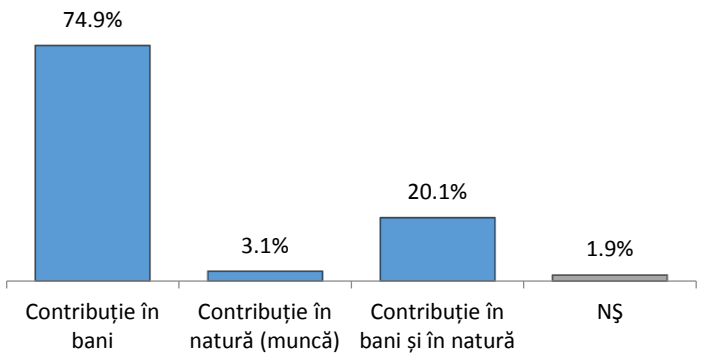

Figura B13. **Metode de contribuţie la construcţia sursei de apă**
Eșantion: 879 gospodării care au contribuit la consturcția sursei de apă

Majoritatea gospodăriilor care au contribuit la construcția sursei principale de apă pentru scopuri casnice au alocat bani (75%) – Figura B13.

Majoritatea GC conectate la sistemul de alimentare cu apă prin conductă au contribuit financiar (77%), 19% au oferit atât contribuții în bani cât și în natură (muncă), și 2% au contribuit doar în natură *(Tabelul 11, B13*). Pe de altă parte GC care nu sunt conectate la apeduct au contribuit mai mult atât cu bani cât și în natură (54%).

În funcție de metoda de gestionare, dintre GC care au oferit contribuții în bani majoritatea sunt conectate la sisteme formale (80% comparativ cu 48% dintre GC conectate la sisteme informale). În cazul GC care au contribuit atât cu bani cât și în natură, majoritatea sunt conectate la sisteme informale (51% comparativ cu 15% dintre GC conectate la sisteme formale).

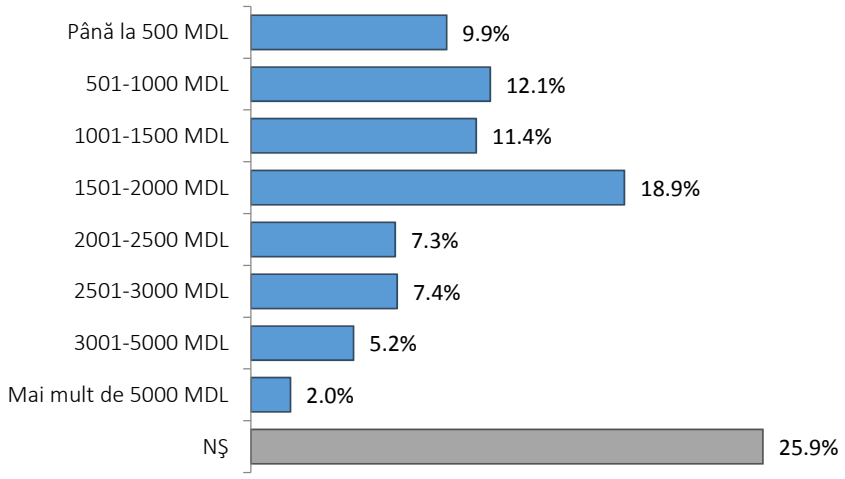

Figura B14. **Contribuţia financiară la construcţia sursei de apă**
Eșantion: 852 gospodării care au contribuit financiar la consturcția sursei de apă

Datele cu privire la suma de bani alocată pentru construcția sursei principale arată că jumătate dintre GC (52%) au plătit până la 2000 MDL, 20% au achitat 2001-5000 MDL, 2% au alocat mai mult de 5000 MDL și 26% nu știu cât au achitat – Figura B14.

În funcție de forma de gestionare, sume de până la 2000 MDL au fost preponderent achitate de GC conectate la sisteme de alimentare cu apă formale, în timp ce gospodăriile aprovizionate de sistemele informale au alocat mai mult de 2000 MDL.

Majoritatea gospodăriilor care nu sunt conectate la sistemul de alimentare cu apă și care au oferit contribuții financiare de asemenea au indicat suma de până la 2000 MDL.

Analiza datelor în funcție de chintile de bunăstare arată că familiile cu o situație economică mai bună contribuie într-o măsură mai mare la construcția sursei principale de apă comparativ cu gospodăriile mai sărace (*Tabelul 12, B12*).

	Q1		Q2		Q3		Q4		Q5		Total	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Da	131	56.7	161	68.5	175	72.9	178	75.7	158	70.2	**803**	**68.9**
Nu	88	38.1	64	27.2	54	22.5	47	20.0	59	26.2	**312**	**26.8**
Nu știe	12	5.2	10	4.3	11	4.6	10	4.3	8	3.6	**51**	**4.4**
Total (Sub-eșantion)	231	100.0	235	100.0	240	100.0	235	100.0	225	100.0	**1,166**	**100.0**

Tabelul 12,B12. **Contribuție la construcția sursei de apă după chintile de bunăstare**

Situația economică nu influențează semnificativ tipul de contribuție (bani, în natură sau ambele) sau suma de bani alocată pentru construcția sursei principale (*Tabelul 12, B13-14*). Toate GC contribuie în măsură egala indiferent de situația economică.

Metode de colectare a apei

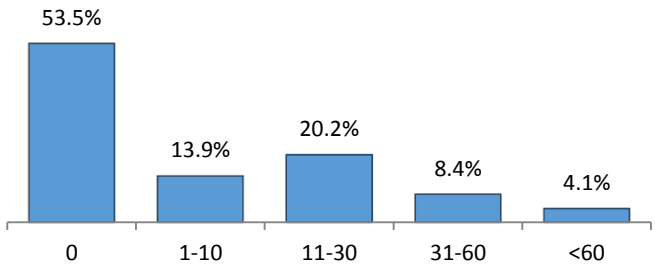

Figura B15. **Timpul de colectare a apei (în minute) de la principal sursă de apă anul împrejur**
Eșantion: 1458 gospodării care au oferit răspuns

Puțin mai mult de jumătate dintre gospodării nu petrec timp pentru colectarea apei de la sursa principală de apă deoarece au acces la ea în locuință (54%). Dintre GC care se deplasează la sursa de apă și se întorc spre 14% au nevoie de 10 minute pentru se alimenta cu apă, 20% - până la 30 minute, iar 13% au nevoie de mai mult de 30 minute zilnic – Figura B15.

2/3 (62%) dintre GC conectate la sistemul de alimentare cu apă prin conductă nu au nevoie de careva timp pentru a colecta apă (comparativ cu doar 21% dintre GC care nu sunt conectate la sistemul centralizat de alimentare cu apă), 14% folosesc până la 10 minute, 17% - până la 30 minute, și 7% au nevoie de mai mult de 30 minute pentru a colecta apa de la sursa principală *(Tabelul 11, B15)*.

Fiecare a treia gospodărie (33%) care nu este conectată la sistemul de alimentare cu apă prin conductă irosesc zilnic mai mult de 30 minute pentru a se aproviziona cu apă, ceea ce este de patru ori mai mult comparativ cu gospodăriile care sunt conectate la apeduct.

În funcție de forma de gestionare, incidența gospodăriilor care folosesc mai mult de jumătate de oră pe zi este semnificativ mai mare în cazul GC conectate la sistemul gestionat direct de (20%), operatori informali (13%), precum și în cazul celor care nu sunt deserviți de careva întreprindere (15%). *Tabelul 11, B15*

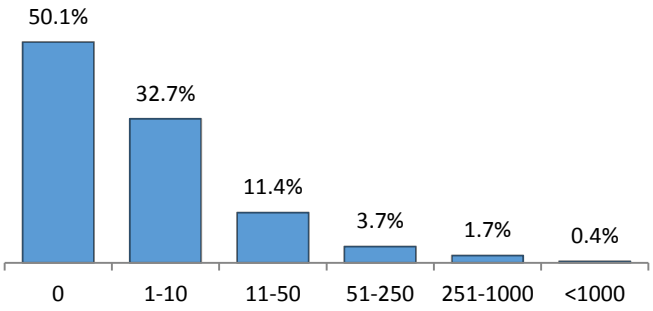

Figura B16. **Distanţa parcursă până la sursa de apă (în metri)**
Eșantion: 1494 gospodării care au oferit răspuns

Majoritatea respondenților (83%) sunt nevoiți să parcurgă distanțe foarte mici sau să nu se deplasează deloc de acasă până la sursa principală. Astfel distanța de la gospodărie până la sursa principală este zero metri pentru jumătate dintre respondenți, sau până la 10m pentru 1/3 dintre familii – Figura B16.

Dacă comparăm cele două grupuri de GC – conectate și neconectate la sistemul centralizat de alimentare cu apă – observăm că numărul GC care nu sunt conectate la apeduct și care parcurg

o distanță de 50m și mai mult este de șase ori mai mare decât ponderea celor conectați la apeduct (18% vs. 3%) *(Tabelul 11, B16)*.

În funcție de forma de gestionare, nu observăm diferențe esențiale între GC care nu trebuie să se deplaseze până la sursa de apă (59% dintre gospodărire conectate la sistemul formal și 57% la sistemul informal). Numărul gospodăriilor care colectează apă aproape de casă (parcurg o distanță de până la 10m) este mai mare în cazul celor deservite de un operator informal (37% comparativ cu 31% de gospodării gestionate de un operator formal). În ceea ce privește GC care parcurg distanțe mai lungi ponderea este mai mare în cazul celor conectate la un sistem gestionat de un operator formal (10% comparativ cu 5% GC deservite de un operator informal).

Analiza datelor în funcție de chintile de bunăstare arată că cu cât situația economică a GC este mai bună cu atât mai puțin timp irosesc pentru colectarea apei și parcurg distanțe mai mici până la sursa principală. În acest context, aproximativ 20% dintre gospodăriile mai sărace nu folosesc timp și nu se deplasează până la sursa de apă comparativ cu 80% dintre GC mai înstărite (*Tabelul 12, B15-16*).

Datele arată că apa este cel mai des colectată de la sursă și adusă acasă preponderent de adulți (97%) (50% femei adulte și 47% bărbați adulți).

	Q1		Q2		Q3		Q4		Q5		Total	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	**N**	**%**
Femeie adultă	135	60.5	80	45.7	66	52.0	46	50.0	15	26.3	**342**	**50.7**
Bărbat adult	86	38.6	90	51.4	57	44.9	42	45.7	34	59.6	**309**	**45.8**

***Tabelul 12,B17.* Membru al gospodăriei care colectează cel mai des apa după chintile de bunăstare**

În gospodăriile mai sărace ponderea femeilor care aduc apă de la sursă este de trei ori mai mare comparativ cu gospodăriile mai bogate unde cel mai des bărbații sunt cei acre aduc apa (*Tabelul 12, B17*).

Disponibilitatea apei

Puțin mai mult de jumătate dintre respondenți au menționat că au avut în ultimul an situații când să nu fie cantitate suficientă de apă în sursa principală atunci când au avut nevoie (51%). Incidența cazurilor de lipsă de apă este mai mare în cazul GC conectate la sistemul de alimentare cu apă prin conductă (57%) comparativ cu GC care nu sunt conectate la apeduct (29%).

În funcție de tipul gestionarului sistemului nu s-au înregistrat diferențe esențiale privitor la disponibilitatea apei. Totuși, mai multe gospodării conectate la sistemele administrate de operatori orășenești, regionali și informali au raportat cazuri de surse insuficiente de apă (respectiv 80% și 62%).

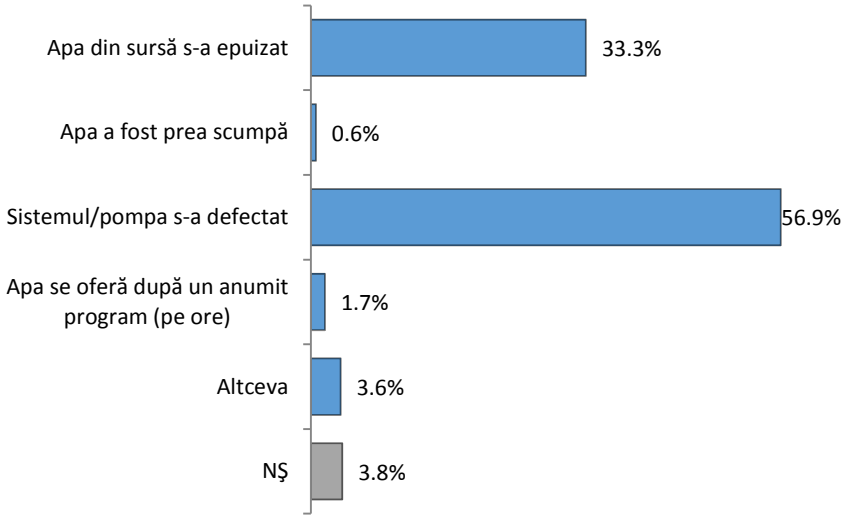

***Figura B19.* Motivul principal al cantității insuficiente de apă**
Eșantion: 771 gospodării care nu au avut vreodată suficientă apă în ultimul an

În general, au fost menționate două motive principale de cantitate insuficientă de apă la sursa principală: s-a defectat sistemul/pompa (57%) și apa din sursă s-a epuizat (33%) – Figura B19.

Analiza comparativă arată că GC conectate la sistemul de alimentare prin conductă cel mai des se confruntă cu probleme de ordin tehnic al sistemului/pompei (63%), în timp ce pentru GC care nu sunt conectate la apeduct se principala problemă este epuizarea apei din sursă (85%).

Ponderea GC care nu au cantitate suficientă de apă din motivul defecțiunilor sistemului/pompei este

mai mare în cazul celor gestionate de operatori formali (64% formali și 49% informali), în timp ce GC care se confruntă cu problema de epuizare a apei din sursă sunt preponderent deservite de operatori informali (25% formali și 44% informali).

În funcție de forma juridică de gestionare, incidența problemelor tehnice (peste 60%) este mare pentru toate tipurile de operatori, cu excepția sistemelor gestionate direct de primării (43%).

Analiza datelor în funcție de chintile de bunăstare arată că familiile cu o situație economică mai bună se confruntă mai des cu problema de cantitate insuficientă de apă la sursă decât gospodăriile mai sărace (*Tabelul 12, B18*).

	Q1		Q2		Q3		Q4		Q5		Total	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	**N**	**%**
Da	111	40.5	140	51.1	135	49.6	154	54.4	160	61.1	**700**	**51.3**
Nu	159	58.0	132	48.2	133	48.9	127	44.9	102	38.9	**653**	**47.8**
Nu știe	4	1.5	2	0.7	4	1.5	2	0.7			**12**	**0.9**
Total	274	100.0	274	100.0	272	100.0	283	100.0	262	100.0	**1,365**	**100.0**

Tabelul 12,B18. **Disponibilitatea cantității suficiente de apă după chintile de bunăstare**

În ceea ce privește motivele pentru cantitatea insuficientă de apă, nu există nici o corelație între situația economică a GC și motivele pentru care nu a fost accesată în cantități suficiente.

Gradul de satisfacție

În general, respondenții sun satisfăcuți atât de calitatea apei consumate și accesul la sursa de apă, indicând ponderi mai mari de 4 pe o scară de la 1 la 5 unde 1 este *deloc satisfăcut* și 5 *foarte satisfăcut.* Calitatea apei a fost estimată în baza a patru criterii – siguranța, gustul, mirosul și aspectul, iar accesul la sursă a fost examinat conform 3 aspecte cantitatea de apă, accesibilitatea și presiunea.

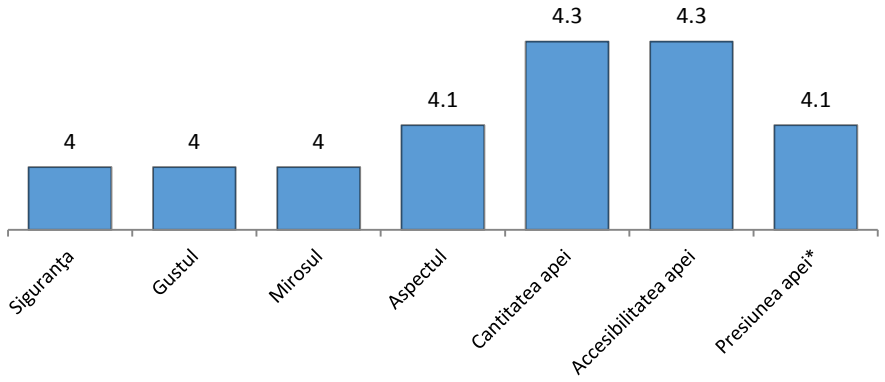

Figura B20-21. **Satisfacția față de calitatea și accesul la apă**

În acest context, toți parametrii au fost estimați cu o pondere de 4 sau mai mult, iar aspectul acces la sursa de apă a fost notat cu punctaj mai mare decât aspectul calitate (Figura B20-21). Cel mai înalt nivel de satisfacție a fost indicat pentru aspectele cantitate și acces la sursa de apă (4.3 puncte din 5 pentru fiecare).

Dacă comparăm datele, GC care nu sunt conectate la apeduct manifestă un grad de satisfacție mai înalt cu privire la calitatea apei comparativ cu gospodăriile conectate la sistemul centralizat de alimentare cu apă (în medie 4.2 puncte vs. 4).

Nivelul mediu de satisfacție pentru aproape toate aspectele ce vizează calitatea apei este mai înalt în cazul GC conectate la sistemul de alimentate informal (ponderea medie 4.4 comparativ cu 3.9 pentru GC conectate la sisteme formale). Totuși, operatorii informali, mai ales sistemele care nu sunt administrate de careva operatori, se confruntă cu probleme de cantitate și presiune a apei din conductă (gradul de satisfacție este3.7 și 3.9).

În funcție de forma de gestionare, GC conectate la sisteme informale de alimentare cu apă manifestă un grad de satisfacție mai înalt pentru calitatea apei.

Analiza datelor în funcție de chintile de bunăstare arată că gradul de satisfacție pentru calitatea apei este foarte mult influențat de situația economică a GC. Astfel, indiferent de aspectul privind calitatea apei, GC cu o situație economică mai bună sunt mai puțin satisfăcuți comparativ cu gospodăriile mai sărace (*Tabelul 12, B20-21*)

	Q1		Q2		Q3		Q4		Q5		Total	
	N	Media	N	Media	N	Media	N	Media	N	Media	N	Media
Siguranța	268	4.1	271	4.1	264	4.0	282	3.9	260	3.8	**1,345**	**4.0**
Gustul	273	4.1	274	4.1	270	4.0	282	3.9	262	3.9	**1,361**	**4.0**
Mirosul	273	4.1	274	4.1	272	4.0	283	3.9	262	4.0	**1,364**	**4.0**
Aspectul	273	4.2	274	4.2	272	4.1	283	4.0	262	4.0	**1,364**	**4.1**
Cantitatea apei	274	4.3	274	4.3	272	4.3	283	4.2	262	4.2	**1,365**	**4.3**
Accesibilitatea apei	272	4.3	274	4.3	270	4.4	283	4.3	262	4.3	**1,361**	**4.3**
Presiunea apei	164	4.2	197	4.2	230	4.2	252	4.1	244	4.0	**1,087**	**4.1**

Tabelul 12,B20-21. **Satisfacția față de calitatea și accesul la apă după chintile de bunăstare**

Totuși, 2/3 dintre GC au menționat unele probleme privind apa care ar putea fi îmbunătățite. Trei cele mai importante probleme se referă la calitatea rea a apei (27%), calitatea apei nu este testată/analizată (17%) și prețul este prea mare (Figura B22).

Figura B22. **Top 2 priorități privind problemele legate cu apa ce pot fi îmbunătățite** (Eșantion: 1500 gospodării)

GC conectate la sistemul de alimentare cu apă sunt preocupați într-o măsură mai mare de aceste probleme decât gospodăriile care nu sun conectate la apeduct: calitatea rea a apei (30% vs. 17%), calitatea apei nu este testată/analizată (18% versus 12%), prețul prea mare (18% versus 9%). GC care nu sunt conectate la sistemul de alimentare cu apă sunt mai mult preocupați de cantitatea apei la sursă (14% versus 8%).

Analiza datelor, în funcție de statutul de gestionare, arată că pentru GC conectate la sisteme formale cele mai importante probleme sunt calitatea rea a apei, prețul prea mare, scurgerile de apă din conductă, gestionarea proastă a sistemului, lipsa sau insuficiența testărilor de calitate a apei. Pentru GC conectate la sistemele informale cele mai mari probleme sunt cantitatea ineficientă de apă, presiunea joasă, achitarea incomodă a facturilor și lipsa unui operator care să întrețină sistemul. Majoritatea respondenților care au menționat că totul este perfect și nimic nu trebuie de îmbunătățit sunt cei care sunt deserviți de operatori informali.

În funcție de forma juridică de gestionare a sistemului de alimentare cu apă pot fi menționate următoarele preocupări / priorități: Îmbunătățirea calității apei este cea mai importantă prioritate pentru GC aprovizionate de către întreprinderile municipale, primării, operatori orășenești și SCA; Testarea calității apei – întreprinderi municipale; Prețuri prea înalte – sisteme gestionate de ACA și operatori informali; Scurgeri de apă – operatori informali; Cantitatea apei – sistemele administrate de primării.

Analiza datelor în funcție de chintile de bunăstare arată că gospodăriile cu o situație economică mai bună sunt de două ori mai mult preocupați de calitatea apei și de patru ori mai mult interesați în creșterea presiunii decât GC mai sărace.

CONECTAREA LA SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APĂ PRIN CONDUCTE

Caracteristici ale alimentării cu apă prin conducte

Disponibilitatea conectării la sistemul de alimentare cu apă prin conducte

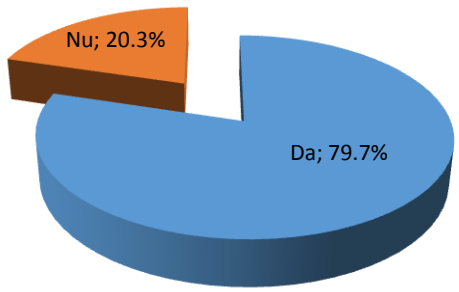

Figura C1. **Conectarea la sistemul de alimentare cu apă prin conducte** (Eșantion: 1500 gospodării)

Patru din cinci gospodării în aria de cercetare sunt conectate la sistemul de alimentare cu apă prin conducte (Figura C1).

Analiza pe chintile de bunăstare arată că ponderea conectărilor la sistemul de alimentare cu apă prin conducte este în creștere proporțională cu creșterea nivelului de bunăstare a gospodăriilor (Tabelul 15.C1).

Astfel, ponderea gospodăriilor neconectate este 2.5 ori mai mare printre cele mai sărace gospodării (32%), comparativ cu cele mai înstărite gospodării (13%).

În continuare datele colectate vor fi prezentate doar pentru sub-eșantionul de 80% gospodării conectate la sistemul de alimentare cu apă prin conducte.

Graficul de livrare a apei și întreruperi în livrare

Datele privind graficul de livrare a apei prin conducte atestă faptul că practic toate gospodăriile beneficiază de livrare a apei 24/24 ore.

Totuși, în decursul anului, sistemele de alimentare cu apă se confruntă cu anumite deficiențe tehnice ce determină sistarea apei pentru anumite perioade. În acest sens, respondenții intervievați au estimat că nu au avut acces la apă, în medie, 10 zile în decursul anului precedent. La o analiză mai detaliată se constată faptul că jumătate din gospodării nu au avut apă pentru o perioadă maximă de 3 zile, iar cealaltă jumătate mai mult de 3 zile.

Sistări de apă pentru perioade mai mari de timp au fost înregistrate în cazul conductelor fără vreun administrator (25% din gospodării nu au avut apă pentru o perioadă mai mare de 20 zile), dar și în cazul conductelor administrate direct de primării (25% gospodării fără apă mai mult de 14 zile). Totodată, cele mai mari perioade de sistare a apei au fost raportate în cazul sistemelor administrate de către întreprinderi municipale (320 zile) și fără administrator (240 zile). Per total aproape 1.5% din gospodării au fost afectate de sistări cu o durată de 3 luni și mai mult. Pe de altă parte, cele mai mici perioade de sistări a apei au fost semnalate de către gospodăriile deservite de Asociațiile Consumatorilor de Apă și operatorul regional (în medie 4 zile).

Durata medie a celei mai recente întreruperi în procesul de livrare a apei prin conducte a fost de 6 zile.

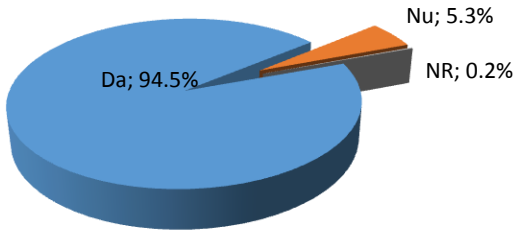

Figura C2. **Accesebilitatea apei curente**
Eșantion: 1196 gospodării conectate la apă prin conductă

În acest context menționăm că 5% din gospodării nu aveau apă în conductă chiar în ziua când au fost vizitate și intervievate (Figura C2).

După forma juridică a operatorului (Tabelul 13.C2), ponderea gospodăriilor fără acces la apă în ziua vizitei prevala în cazul sistemelor fără gestionare (12%) și întreprinderi municipale la nivel de comună (8%).

În funcție de nivelul de bunăstare (Tabelul 15.C2), de trei ori mai multe gospodării cele mai sărace (chintila 1) nu aveau apă în ziua vizitei (10%) comparativ cu gospodăriile cele mai înstărite (3%).

Durata conectării la conductă și motivele conectării

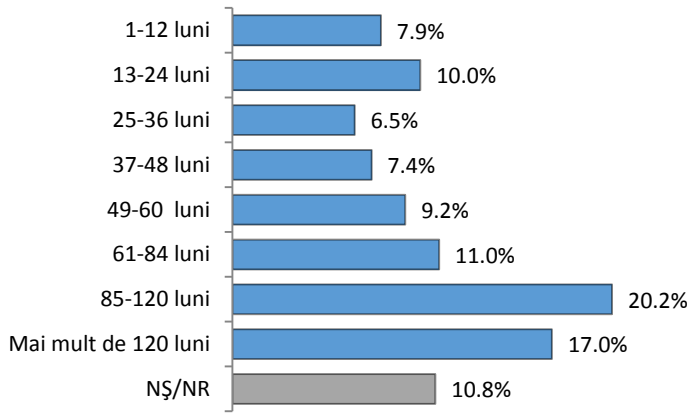

Figura C3. **Durata conectării la sistemul de alimentare cu apă prin conducte**
Eșantion: 1196 gospodării conectate la apă prin conductă

Una din patru gospodării este relativ recent (maxim 3 ani) conectată la alimentarea cu apă prin conducte, iar aproape fiecare a cincea gospodărie beneficiază de apă prin conducte de mai mult de 10 ani (Figura C3).

În funcție de statutul de administrare a sistemului de apă constatăm că incidența gospodăriilor care utilizează apă prin conducte pe o durată mai mare de 7 ani este de două ori mai mare (68%) în cazul conductelor de apă fără administratori formali, comparativ cu sistemele cu administratori formali (34%).

Procentul gospodăriilor conectate la apă prin conducte de maxim 3 ani este de 2-3 ori mai mare în cazul sistemelor administrate direct de primării (42%) și de întreprinderile municipale la nivel de comună (29%).

O gospodărie are experiență de utilizare a apei prin conducte în medie 9 ani. Durata medie de utilizare este cea mai mare pentru gospodăriile fără administratori ai conductelor (23 ani), urmată la distanță de gospodăriile conectate la operator regional (16 ani) și operatori neformali (14 ani). Durata medie de utilizare a conductelor la ceilalți operatori este de maxim 8 ani.

La general, gospodăriile cele mai înstărite au o durată de utilizare a sistemului de alimentare cu apă mai mare (aproape 10 ani, în medie) comparativ cu gospodăriile cele mai sărace (în medie 8 ani).

Motivul principal care a determinat gospodăriile să se conecteze la sistemul de alimentare cu apă prin conducte este dorința de a avea acces la apă în orice timp și orice perioadă a zilei (56%). Motivele secundare se referă la dorința de a nu mai merge la o sursă de apă îndepărtată (10%), de a conecta apa la facilități, precum sunt toaleta cu jet de apă, cabina de duș, cada de baie (9%) și de a îmbunătăți cantitatea alimentării cu apă / pentru a avea posibilitatea de a consuma mai multă apă (8%).

Motivul conectării apei la diferite facilități pentru o viață mai confortabilă a fost invocat preponderent de gospodăriile cele mai înstărite (13%) comparativ cu gospodăriile cele mai sărace (5%).

Contorizarea și facturarea apei consumate

Disponibilitatea contorului de apă

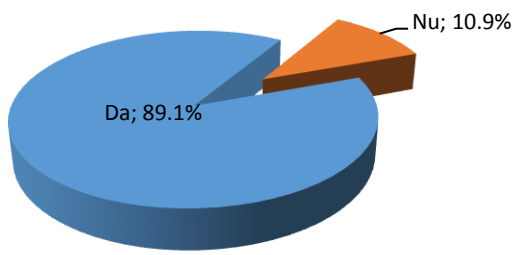

Figura C6. **Prezenţa contorului pentru apă**
Eșantion: 1196 gospodării conectate la apă prin conductă

Una din zece gospodării nu dispune de contor de apă (Figura C6).

Lipsa contorului de apă este caracteristică preponderent gospodăriilor conectate la sisteme de alimentare cu operatori neformali (45% comparativ cu doar 7% în cazul operatorilor formali).

În funcție de forma juridică a operatorului, incidența gospodăriilor fără contor de apă este semnificativ mai mare pentru conductele fără administratori (79%), dar și pentru conductele administrate de grupuri informale de operatori (26%) și de către întreprinderi municipale (12%).

Disponibilitatea serviciului de facturare

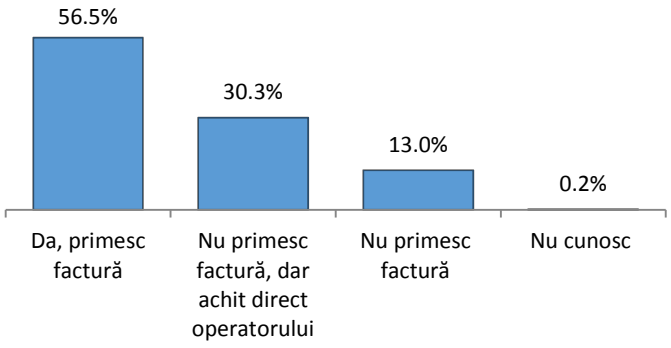

Figura C7. **Primirea facturilor**
Eșantion: 1196 gospodării conectate la apă prin conductă

Doar una din două gospodării primește factură în baza căreia achită pentru apa consumată livrată prin conductă (Figura C7). Achitarea în baza facturii se face 100% doar în cazul sistemelor administrate de operatorul regional.

Totodată, este larg răspândită (30%) practica de a percepe plăți pentru serviciul prestat în mod direct către operator (atât formali, cât și informali), fără vreun document fiscal. În cazul operatorilor formali (Tabelul 13.C7), achitarea directă fără factură are loc preponderent la sistemele de apă administrate de către operatorii privați (45% din gospodării), Asociații ale Consumatorilor de Apă (44%) și conductele administrate direct de primărie (38%).

Caracteristicile de consum a apei prin conducte și cheltuielile aferente

Plata pentru serviciul prestat

5% din gospodării conectate la alimentare cu apă prin conducte nu plătesc pentru apa consumată. Această practică este caracteristică în mare parte sistemelor de alimentare cu apă fără administrator, unde 8 din 10 gospodării nu achită pentru consum, dar și sistemelor de apă cu operatori informali (26%). Este interesant faptul că fiecare a zecea gospodărie conectată la sistemul de alimentare cu apă administrat de întreprindere municipală de asemenea nu achită pentru consum (Tabelul 13.C5).

În funcție de chintile (Tabelul 15.C5)., procentul gospodăriilor cele mai sărace care nu achită pentru apa consumată este de 4 ori mai mare (8%) decât procentul celor mai înstărite gospodării (2%).

Volumul de apă consumat pe lună per membru al gospodăriei

Media consumului de apă pe membru al gospodăriei este de 2,6 m3/ lună (sau 84 litri pe zi de persoană). Trei din patru gospodării consumă maxim 3 m3 de apă per membru al gospodăriei. Pentru 25% din gospodării consumul maxim per membru al gospodăriei este de 1 m3 de apă, în timp ce pentru alte 25% gospodării consum maxim variază, în medie, de la 3 la 10 m3 de apă.

Volumul de apă consumat depinde de nivelul de bunăstare al gospodăriilor (Tabelul 15.C9ii): gospodăriile cele mai înstărite consumă cu 44% mai multă apă per membru al gospodăriei (3,3 m3) comparativ cu gospodăriile cele mai sărace (2,3 m3 de apă).

Totodată, consumul depinde semnificativ în funcție de disponibilitatea facilităților, precum și de tipul facilităților de care dispune gospodăria.

Facilități	Disponibil	Nu este disponibil	Diferența
	Consum mediu (m3)	Consum mediu (m3)	Diferența de consum în %
Unul sau mai multe robinete în curte	2,6	2,6	0%
Unul sau mai multe robinete în casă	2,7	2,2	23%
Una sau mai multe chiuvete în casă unite la sistem de scurgere	2,8	2,1	33%
Cadă de baie	2,9	2,3	26%
Cabină de duș	3,3	2,4	38%
Mașină de spălat automată	2,8	2,3	22%
Toaletă conectată la apă	3,1	2,3	35%

Tabelul B7/C9. **Consumul de apă în funcție de disponibilitatea facilităților**

Astfel, per total gospodăriile care au facilități conectate la apă prin conductă consumă în medie cu 25% mai multă apă (a se vedea tabelul de mai jos). Familiile care au cabină de duș și toaletă conectată la apă consumă cel mai mult (3.3 m3 per membru al gospodăriei și respectiv 3.1 m3).

Cheltuielile de consum pe lună per membru al gospodăriei

O gospodărie cheltuie în medie pe lună pentru apa consumată de un membru al gospodăriei aproape 24 MDL. Pentru 75% din gospodării din mediul rural conectate la sistemul de alimentare cu apă costul lunar pentru apa consumată de un membru al gospodăriei nu depășește 27 MDL, în timp ce 25% gospodării cheltuie maxim 10 MDL.

Costurile lunare de consum a apei variază în funcție de nivelul de bunăstare a gospodăriilor, fiind în concordanță cu volumul de consum. Astfel, gospodăriile cele mai înstărite cheltuie în mediu cu 36% mai mult (28 MDL) pe lună per membru al gospodăriei față de gospodăriile cele mai sărace (20 MDL).

Satisfacția față de serviciile prestate de operatorii de alimentare cu apă

Nivelul de satisfacției al consumatorilor serviciilor prestate de operatorii de alimentare cu apă prin conducte a fost măsurat în baza a câțiva parametri: citirea contorului de apă și facturare, modalitatea de achitare a facturii, reparația și întreținerea sistemului de alimentare cu apă (în afara gospodăriei), reacționarea la reclamațiile consumatorilor, informarea despre calitatea apei și împărtășirea informației cu consumatorii. Nivelul de satisfacție a fost măsurat în baza unei scale de la 1 la 5, unde 1 semnifică *deloc satisfăcut*, iar 5 – *foarte satisfăcut*.

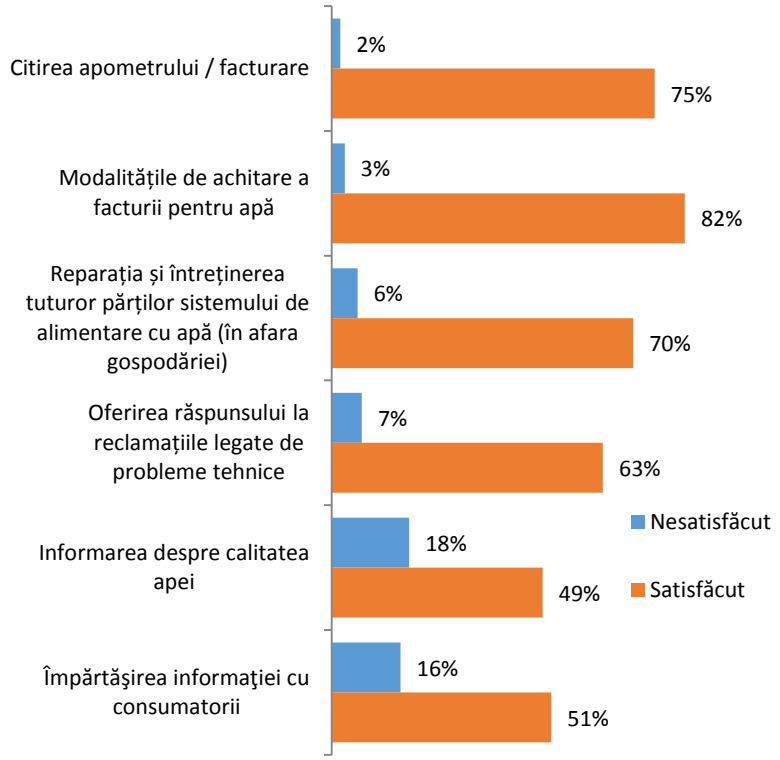

Figura C14. **Satisfacția față de serviciile operatorilor de apă**
Eșantion: 984-1082 gospodării conectate la apă prin conductă și care dispun de un serviciu sau altul

Scorul mediu obținut pentru toate aspectele privind serviciile operatorilor de alimentare cu apă indică valoarea *patru*, ceea ce înseamnă că respondenții sunt în general satisfăcuți de serviciile operatorilor. Totuși, la o analiză mai detaliată se constată că unele aspecte în serviciile operatorilor stârnesc o reacție de nemulțumire din partea consumatorilor (Figura C14). Acest lucru se referă în special la activitățile de informare din partea operatorilor: aproape unu din cinci consumatori nu sunt mulțumiți de procesul de informare despre calitatea apei și împărtășirea informației cu consumatorii (în special din partea operatorului regional, unde procentul consumatorilor nemulțumiți ajunge la circa 30%).

În funcție de forma juridică a operatorului de alimentare cu apă se înregistrează anumite scoruri de insatisfacție pe criterii specifice. Astfel, în cazul întreprinderilor municipale la nivel de comună consumatorii au acordat scorul *trei* pentru informarea despre calitatea apei. Pentru Asociațiile Consumatorilor de Apă și operatorul regional respondenții nu sunt satisfăcuți de informarea despre calitatea apei și împărtășirea informației cu consumatorii. În cazul sistemelor de apă administrate direct de primării, pe lângă insatisfacția față

de activitățile de informare, consumatorii nu sunt mulțumiți de activitățile de reparație/întreținere a sistemului de alimentare cu apă (în afara gospodăriei), dar și de modul în care se reacționează la reclamațiile consumatorilor.

Analiza în funcție de nivelul de bunăstare a gospodăriilor atestă o tendință valabilă pentru toate serviciile specifice ale operatorilor de apă: odată cu creșterea nivelului de bunăstare a consumatorului, crește și ponderea consumatorilor satisfăcuți de serviciile operatorilor.

GOSPODĂRII CASNICE FĂRĂ CONECTARE LA SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APĂ PRIN CONDUCTE

Motivele de neconectare la sistemul de alimentare cu apă prin conducte

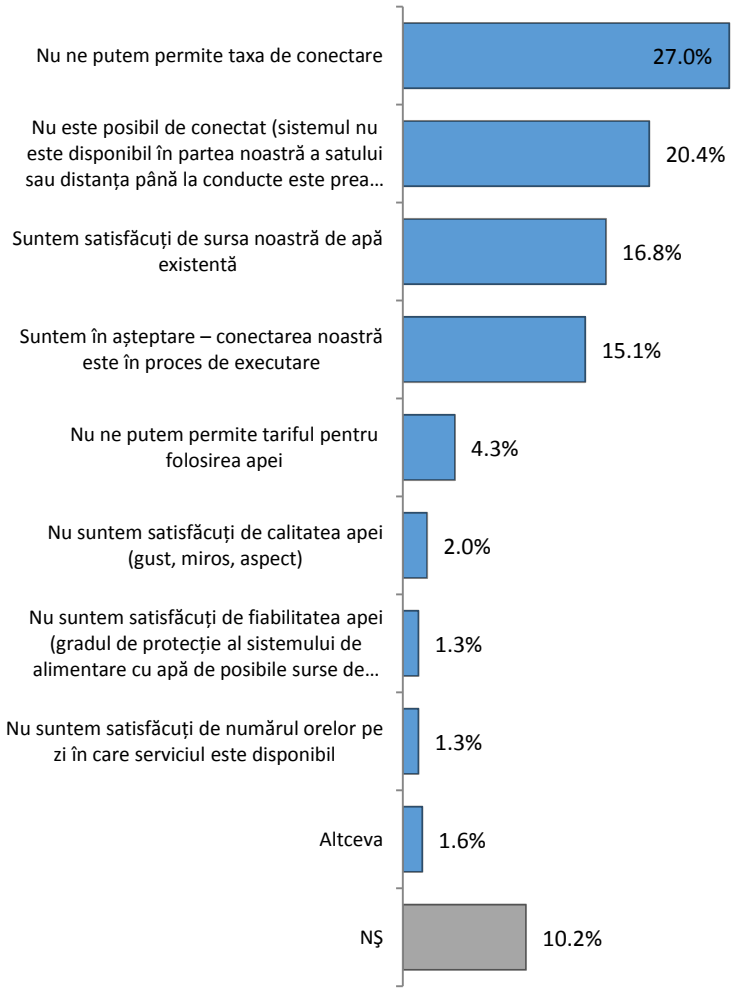

Figura D2. **Motivul principal de neconectare la sistemul cu apă**
Eșantion: 304 gospodării fără conectare la apă prin conductă

După cum a fost ilustrat în capitolul precedent, una din cinci gospodării în aria de cercetare nu este conectată la sistemul de alimentare cu apă prin conducte (Figura C1).

Analiza motivelor de neconectare atestă faptul că 20% din aceste gospodării își doresc de fapt să se conecteze, dar nu este posibilitate tehnică în prezent. Alte 15% din gospodării se află la etapa de conectare.

Cât privește celelalte gospodării, jumătate (sau 31% din total gospodării neconectate) nu își pot permite conectarea și utilizarea apei livrată prin conducte din motive financiare. În mare parte problema constă în taxa prea mare pentru conectare la sistem.

Aproape una din cinci gospodării nu este conectată deoarece este satisfăcută de sursa de apă existentă.

Bariera financiară pentru conectarea la apă prin conducte prevalează la gospodăriile cele mai sărace (Tabelul 17b.D2). Astfel, de 2.5 ori mai multe gospodării cele mai sărace (chintila 1) nu își pot permite să achite pentru conectare (36%) comparativ cu gospodăriile cele mai înstărite (14%).

Dorința de conectare la sistemul de alimentare cu apă prin conducte

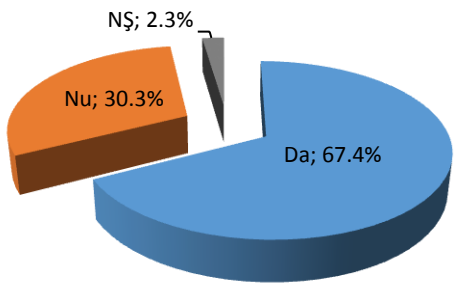

Figura D3. **Dorinţa de a se conecta la sistemul de alimentare cu apă prin conducte**
Eșantion: 304 gospodării fără conectare la apă prin conductă

Două din trei gospodării neconectate la sistemul de alimentare cu apă prin conducte își doresc să se conecteze, în cazul când acest lucru ar fi posibil tehnic (Figura D3).

Dorința de conectare este puțin mai mare pentru gospodăriile cele mai înstărite (66%) față de gospodăriile cele mai sărace (55%), însă diferența nu este foarte mare.

	Q1	Q2	Q3	Q4	Q5	Total
Maxim	2000	6000	3000	4000	4500	**6000**
Percentila 75	1000	2000	1500	1700	2500	**1900**
Media	781	1466	1145	1219	1826	**1248**
Mediana	500	1000	1000	1000	2000	**1000**
Percentila 25	350	300	500	500	1000	**500**
Minim	50	50	100	200	200	**50**
Eșantion	35	38	21	29	19	**142**

Tabelul D4. **Disponibilitatea de a plăti pentru taxa de conectare (MDL) în funcție de chintile de bunăstare**

Deoarece conectarea presupune o anumită taxă, respondenții au fost întrebați despre suma maximă pe care sunt dispuși să o achite. În acest sens, constatăm că suma medie pe care sunt dispuși să achite respondenții este de 1250 MDL (Tabelul D4). Totuși, jumătate din gospodării sunt dispuse să achite nu mai mult de 1000 MDL pentru conectare, iar 50% din acestea optează pentru maxim 500 MDL.

Analiza în funcție de chintile de bunăstare arată că gospodăriile cele mai înstărite sunt dispuse să achite, în medie, de 2.5 ori mai mult (1830 MDL) decât cele mai sărace gospodării (780 MDL).

	Q1	Q2	Q3	Q4	Q5	Total
Maxim	20	13	15	25	25	**25**
Percentila 75	10	10	10	10	11	**10**
Media	7.24	7.68	7.38	7.4	9.35	**7.68**
Mediana	6	8	7	5	8,5	**6**
Percentila 25	4	5	5	3	5	**5**
Minim	2	1	2	1	3	**1**
Eșantion	41	40	21	30	20	**152**

Tabelul D5. **Disponibilitatea de a plăti pentru tariful de consum (MDL/m3) în funcție de chintile de bunăstare**

Cât privește tariful pentru consumul de apă din sistemul de alimentare cu apă, gospodăriile sunt dispuse să plătească în medie 7.7 MDL/m3. Comparativ cu tariful mediu pe care îl achită gospodăriile conectate deja, acesta este cu circa 20% mai mic (sau cu 2 MDL). În funcție de tipul de operator al sistemului de alimentare cu apă, tariful mediu pe care sunt dispuse să îl achite gospodăriile, care doresc să se conecteze la sistem, este cel mai apropiat de tariful oferit de sistemele de alimentare cu apă gestionate direct de primării (7.6 MDL).

75% din gospodării neconectate sunt dispuse să achite nu mai mult de 10 MDL/m3 pentru apă consumată, majoritatea din ele însă optează pentru un tarif de 6 MDL/m3.

În funcție de chintile de bunăstare constatăm că gospodăriile cele mai înstărite sunt dispuse să achite, în medie, cu 30% mai mult (9.4 MDL/m3) decât cele mai sărace gospodării (7.2 MDL/m3).

GOSPODĂRIILE CARE FOLOSESC FÂNTÂNĂ SAU SONDĂ

Caracteristici ale utilizării fântânii/sondei

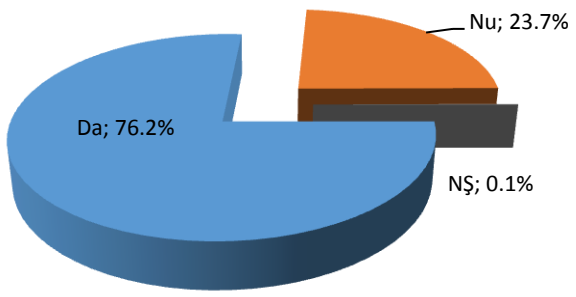

Figura E1. **Folosirea fântânii/sondei în calitate de sursă de apă** (Eșantion: 1500 gospodării)

Trei din patru gospodării în aria de cercetare folosesc apă de la fântână sau sondă (Figura E1).

În continuare datele colectate vor fi prezentate doar pentru sub-eșantionul de 76% gospodării care folosesc fântână sau sondă.

Finanțarea pentru construcția fântânii / sondei vine de obicei din partea gospodăriilor care le utilizează (91%). Astfel, 42% din gospodării susțin că fântâna/sonda pe care o folosesc a fost construită doar din propriile finanțe, iar în cazul a 49% de gospodării fântâna/sonda a fost construită prin eforturi financiare comune a mai mult gospodării din vecinătate. Finanțarea din partea autorităților locale este o practică rar aplicată, fiind confirmată doar de 8% din gospodării.

Aproape fiecare a doua fântână pe care o folosesc gospodăriile din aria geografică cercetată dispune de o pompă (42%). De cele mai multe ori pompa este electrică (32%), iar alte 11% folosesc pompă manuală.

În cazul a 1/3 din gospodării (32%) dreptul de utilizare a fântânii/sondei îl au doar membrii gospodăriei. 42% din gospodării susțin că fântâna poate fi folosită doar de locuitorii din mahala sau vecini. ¼ din gospodării folosesc o fântână la care are acces orice doritor.

Caracteristici ale exploatării și întreținerii fântânii/sondei

Responsabilitatea pentru supravegherea, exploatarea și întreținerea fântânii/sondei

Atribuțiile de responsabilitate pentru exploatarea și întreținerea fântânii/sondei sunt la general în concordanță cu canalele de finanțare a fântânii/sondei. Astfel, fiecare al doilea respondent (48%) susține că această responsabilitate îi revine unui membru al gospodăriei sale, iar în cazul a 43% de gospodării responsabil pentru supravegherea fântânii/sondei este un membru al comunității. Administrația locale este responsabilă doar în cazul a 7% din fântânile utilizate de gospodăriile intervievate.

În mare parte atribuțiile persoanei responsabile de fântâni/sonde se rezumă la verificarea gradului de curățenie la colacul fântânii și a spațiului din împrejurime (82%) și la adâncirea sau curățarea fântânii de nămol și alte murdării (78%). Dezinfectarea apei din fântână este practicată doar în cazul a 58% din respondenți, iar testarea și analiza calității apei are loc și mai rar (32%).

Accesul la întreținerea și reparația fântânii/sondei

Marea majoritate a gospodăriilor (86%) au acces la întreținerea și serviciile de reparație a fântânii/sondei.

Aproape fiecare a doua gospodărie (43%) a contribuit la exploatarea și întreținerea fântânii/sondei în ultimul an. Majoritatea lor au oferit contribuție financiară și în natură.

Per total, 2/3 din gospodării au contribuit cu bani pentru întreținerea fântânii pe care o folosesc. Suma medie a contribuției financiare în ultimul an a fost de 1 050 MDL. Totuși, jumătate din gospodării au contribuit cu maxim 250 MDL. Suma maximă invocată a contribuției a fost de 25 000 MDL.

Suportul financiar din partea gospodăriilor pentru întreținerea fântânilor/sondelor are loc de obicei la necesitate, conform afirmațiilor a 78 la sută din gospodăriile intervievate care folosesc fântâni.

Testarea calității apei din fântână/sondă

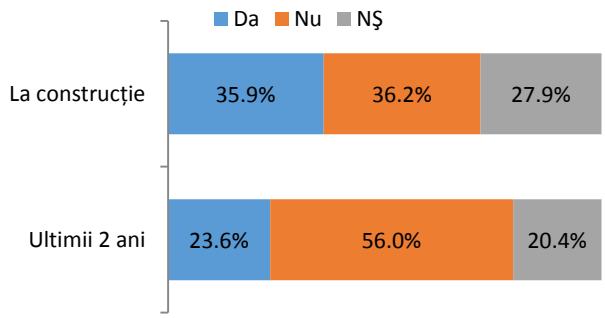

Figura E11-12. **Practicarea testării calității apei în fântâni**
Eșantion: 1143 gospodării care folosesc fântână/sondă

Practica verificării calității apei din fântâni/sonde este una deficientă, ori această procedură nu se respectă în majoritatea cazurilor nici la construcția fântânii, nici în decursul exploatării.

Astfel, doar 1/3 din gospodării intervievate susțin că s-a făcut testarea calității apei la momentul construcției fântânii/sondei.

Fiind întrebați despre realizarea testelor de calitate în ultimii doi ani, doar una din patru gospodării confirmă că această testare a avut loc.

Rezultatele ultimului test de apă au arătat probleme de calitate a apei în cazul a 19% din gospodăriile care au confirmat efectuarea testelor. Totodată, alte 11% din gospodării nu cunosc rezultatele testelor.

SANITAȚIE ȘI IGIENĂ

Caracteristici ale toaletei principale

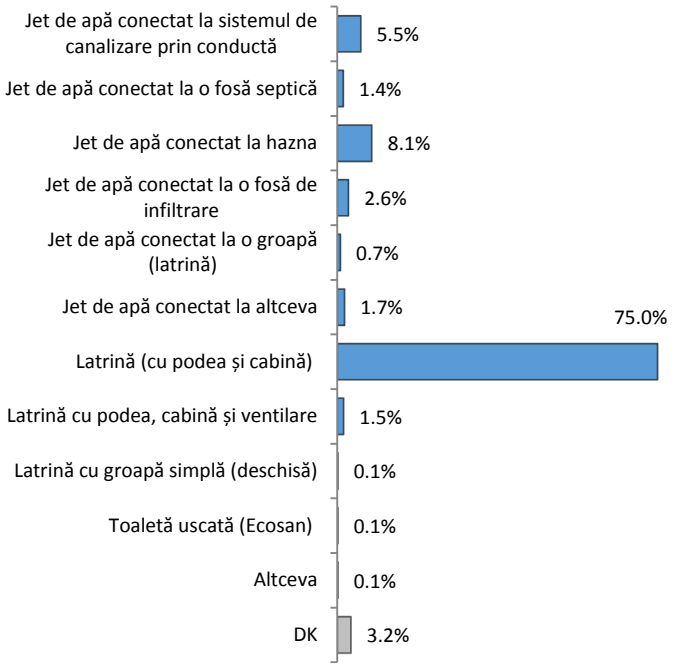

Figura F1. **Tipul toaletei folosită cel mai des**
Eșantion: 1500 gospodării

Tipul toaletei folosite cel mai des

75% din gospodăriile din mediul rural în aria de cercetare folosesc latrine simple cu podea și cabină, iar alte 20% dispun de toaletă cu jet de apă, în mare parte conectate la hazna sau la sistem de canalizare (Figura F1).

Cele mai multe gospodării care folosesc toaletă cu jet de apă se regăsesc în grupul gospodăriilor deservite de operatori formali de prestare a serviciilor de apă prin conductă (27%) față de operatorii neformali (11%).

De asemenea, de două ori mai puține gospodării fără alimentare cu apă prin conductă dispun de toaletă cu jet de apă (12%) comparativ cu cele conectate la apă prin conductă (26%).

Analiza după chintile de bunăstare reflectă faptul că odată cu creșterea nivelului de bunăstare crește și numărul familiilor cu toaletă cu jet de apă (de la 2% pentru Q1 la 51% pentru Q5).

Gruparea tipurilor de toalete prezentate în Figura F1 după criteriul de amenajare[2] (care facilitează o exploatare optimă și păstrare a igienei) ne permite să constatăm că jumătate din gospodării în aria de cercetare (51%) folosesc toalete amenajate / îmbunătățite (Figura F1.1).

Analiza după chintile de bunăstare arată că incidența toaletelor amenajate este mai mare la gospodăriile înstărite. Ponderea gospodăriilor care folosesc toalete îmbunătățite este de patru ori mai mare la gospodăriile cele mai bogate (79%) comparative cu cele mai sărace gospodării (21%).

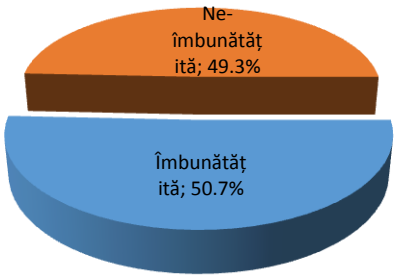

Figura F1.1. **Facilititatea latrinei**
Eșantion: 1308 gospodării care au permis observarea toaletei

Incidența gospodăriilor cu toalete amenajate este cu 18% mai mare la gospodăriile conectate la apă prin conductă (54%) comparativ cu cele neconectate (36%). Iar în funcție de forma juridică a operatorului de apă, constatăm că semnificativ mai multe gospodării deservite de operatorul municipal/regional dispun de toalete îmbunătățite (82%) față de gospodăriile deservite de alte tipuri de operatori (între 39% și 55%).

Amplasarea toaletei folosite cel mai des

13% respondenți nu au permis observarea toaletei. Din numărul celor care au permis observarea toaletei, în 81% gospodării toaleta principală se află în curtea respondentului, iar în 19% gospodării se află în interiorul locuinței. Curios este faptul că au fost înregistrate câteva cazuri în care respondenții nu dispuneau de toaletă proprie și se foloseau de una publică din apropierea locuinței.

[2] Criteriile au fost preluate din *Programul comun de monitorizare (PCM) OMS/UNICEF*. https://www.wssinfo.org/definitions-methods/watsan-categories/

Ponderea gospodăriilor cu toaletă în interiorul locuinței este de trei ori mai mare pentru gospodăriile conectate la apă prin conductă (19%) comparativ cu gospodăriile neconectate (7%).

În categoria gospodăriilor conectate la apă prin apeduct de asemenea se observă variații semnificative în funcție de statutul operatorului de apă: incidența gospodăriilor cu toaletă în interiorul locuinței este de 2.5 ori mai mare la gospodăriile deservite de operatori formali (20%) comparativ cu gospodăriile deservite de operatori informali (8%). Totodată, probabilitatea de a dispune de toaletă în interiorul locuinței este de 2-3 ori mai mare la gospodăriile deservite de un operator regional (41%) față de alți operatori (de la 11% la 21%).

Prezența toaletei în locuință este și în funcție de bunăstarea gospodăriilor (Tabelul 20.F3): odată cu creșterea nivelului de bunăstare crește și numărul familiilor cu toaletă în interiorul locuinței (de la 2% pentru Q1 la 33% pentru Q5).

Localizarea toaletei	Q1		Q2		Q3		Q4		Q5		Total	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
În locuință	4	1,5	18	6,6	54	19,9	65	23,0	86	32,8	**227**	**16,6**
În curte	216	78,8	226	82,5	191	70,2	183	64,7	138	52,7	**954**	**69,9**
Nu s-a permis observarea	54	19,7	30	10,9	27	9,9	35	12,4	38	14,5	**184**	**13,5**
Total (Sub-eșantion)	274	100,0	274	100,0	272	100,0	283	100,0	262	100,0	**1 365**	**100,0**

Tabelul 20.F3. **Localizarea toaletei principale în funcție de chintile de bunăstare**

De altfel, acest lucru este în concordanță cu tipul toaletei: toaletele cu jet de apă în majoritatea absolută a cazurilor se află în locuință (87%).

Condițiile de exploatare și igienă a toaletei principale

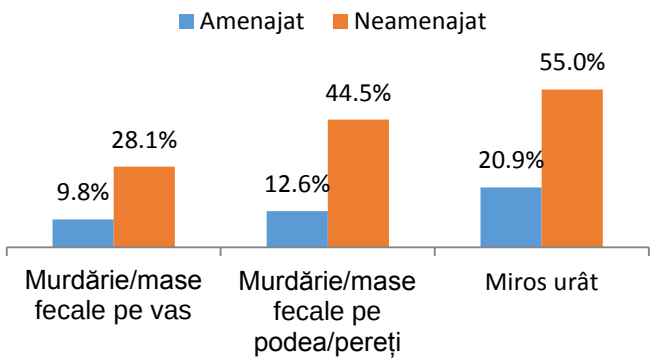

Figura F4. **Condițiile de igienă în toaleta principală**
Eșantion: 1304 gospodării care au permis observarea toaletei

În urma observațiilor toaletelor gospodăriilor chestionate de către operatorii de interviu s-a constatat prezența unui miros urât la 38% din toalete, murdărie / mase fecale pe podea și/sau pereți la 28% din toalete și murdărie / mase fecale pe vas la 19% din toalete.

Incidența condițiilor neigienice observate variază foarte mult în funcție de tipul toaletei: la toaletele amenajate/îmbunătățite prezența mirosurilor și a murdăriei este de 3-4 ori mai mică comparativ cu toaletele neamenajate (Figura F4).

Aceeași tendință se observă și în funcție de nivelul de bunăstare a gospodăriilor: ponderea gospodăriilor cu toalete cu miros urât și murdărie pe vas / podea / perete este de 2-3 ori mai mare în cazul gospodăriilor cele mai sărace comparativ cu gospodăriile cele mai înstărite (Tabelul 20.F4).

	Q1		Q2		Q3		Q4		Q5		Total	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Murdărie / mase fecale pe vas	66	30,0	58	23,8	29	11,8	40	16,1	28	12,5	**221**	**18,7**
Murdărie/mase fecale pe podea și/sau pereți	88	40,0	88	36,1	61	24,9	59	23,8	39	17,4	**335**	**28,4**
Miros urât	123	55,9	117	48,0	86	35,1	79	31,9	48	21,4	**453**	**38,4**
Total (Sub-eșantion)	220		244		245		248		224		**1 181**	

Tabelul 20.F4. **Observații ale condițiilor de igienă a toaletei în funcție de chintile de bunăstare**

În funcție de conectare la apă prin conductă, constatăm că în gospodăriile conectate la conducta cu apă mai rar au fost observate condiții antiigienice decât în cazul gospodăriilor neconectate, în special prezența mirosului urât (35% față de 49%).

Disponibilitatea toaletei suplimentare

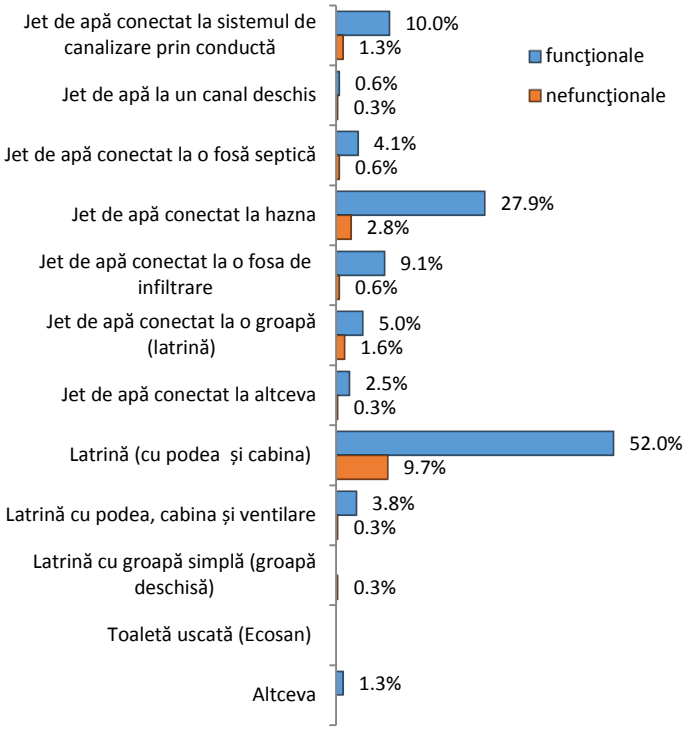

Figura F5A. **Tipul toaletelor suplimentare (răspuns multiplu)**
Eșantion: 319 gospodării cu toalete suplimentare

Una din cinci gospodărie dispune de toalete suplimentare la cea principală. Prezența toaletei suplimentare este direct proporțională cu nivelul de bunăstare al gospodăriilor, dar depinde și de conectarea la apă prin conductă:

- odată cu creșterea nivelului de bunăstare crește ponderea gospodăriilor cu toalete suplimentare (de la 2% gospodării cele mai sărace la 36% gospodării cele mai înstărite) (Tabelul 20.F4A);
- gospodăriile cu apă prin conductă au probabilitate de două ori mai mare de a dispune de toaletă suplimentară comparativ cu gospodăriile fără apă prin conductă (24% față de 11%).

Dintre gospodăriile cu toalete multiple, aproape jumătate dispun de toalete cu jet de apă (Figura F5A), în special gospodăriile mai înstărite.

18% dintre gospodăriile cu toalete suplimentare au declarat că au toalete nefuncționale.

Satisfacția față de toaleta folosită

În continuare respondenții au fost rugați să evalueze nivelul lor de satisfacție după anumite aspecte (listate în Figura F6) față de toaleta principală folosită. Evaluarea sa făcut pe o scală de la 1 la 5, unde 1 semnifică *deloc satisfăcut*, iar 5 – *foarte satisfăcut*.

Per total, gradul mediu de satisfacție a fost peste valoarea *trei* la toate aspectele. Totuși, respondenții s-au arătat în măsură mai mare satisfăcuți de amplasarea, intimitatea și ușurința de a face curat în toaletă. Fiecare a patra gospodărie a acordat scorul maxim de 2 puncte privind satisfacția față de *miros* și *evacuarea deșeurilor*.

Totodată, respondenții cu acces la apă prin conductă au un nivel mai mare de satisfacție față de condițiile toaletei (în medie 3.6) comparativ cu cei fără acces la apă prin conductă (în medie 3.2).

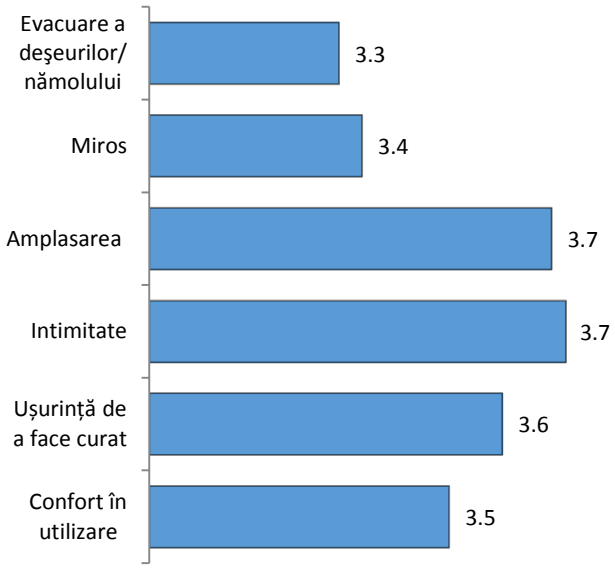

Figura F6. **Satisfacţia privind aspectul tualetei**
Eșantion: 1489 gospodării care au oferit răspuns

Nivelul de satisfacție variază foarte mult și în dependență de bunăstarea gospodăriilor, dar și de tipul toaletei folosite (îmbunătățită/neîmbunătățită). Astfel, gospodăriile cele mai înstărite și cele cu toalete îmbunătățite au oferit nota medie de valoarea *patru*, în timp ce gospodăriile cele mai sărace și cu toaletă neîmbunătățită au optat pentru nota medie cu valoarea *trei*.

		Scor mediu de satisfacție
Tipul toaletei	Toaletă cu jet de apă	4.6
	Latrină îmbunătățită	3.7
	Latrină ne-îmbunătățită	3.0
Chintile (nivel de bunăstare)	Chintila 1	3.0
	Chintila 2	3.4
	Chintila 3	.7
	Chintila 4	3.7
	Chintila 5	3.9

Tabelul F6A. **Satisfacția privind aspectul toaletei în funcție de nivel de bunăstare și tipul toaletei (scor mediu)**

Totodată, gospodăriile cu toaletă cu jet de apă au cel mai înalt nivel de satisfacție (scor mediu 4.6), comparativ cu gospodăriile care au latrină îmbunătățită (3.7) și latrină neîmbunătățită (scor mediu 3).

Îmbunătățirile dorite pentru toaletă

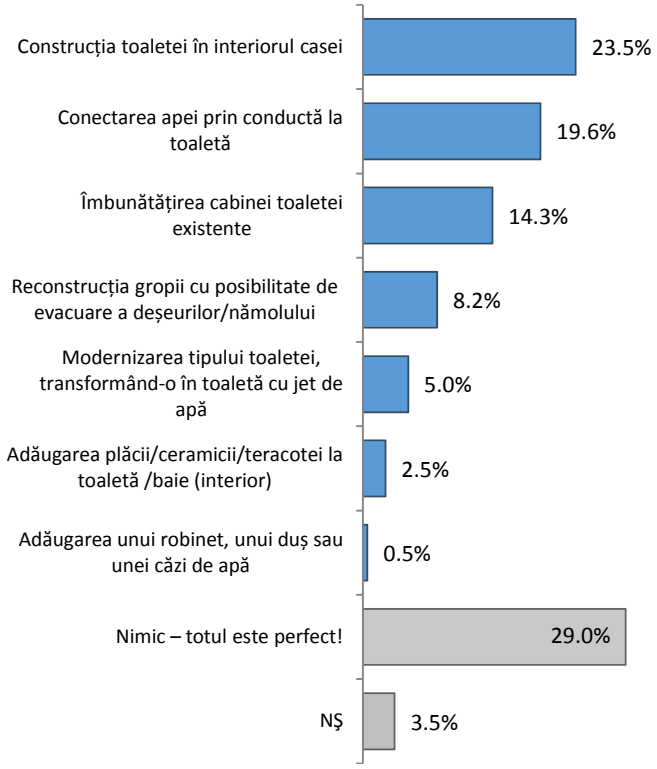

Figura F7. **Îmbunătăţirile dorite pentru toaletă**
Eșantion: 1500 gospodării

Aproape fiecare a treia gospodărie (29%) nu își dorește nimic de îmbunătățit în privința toaletei. 70% din aceste gospodări sunt dotate cu toalete îmbunătățite (40% au toaletă cu jet de apă).

În cazul gospodăriilor care doresc unele îmbunătățiri, principalele aspecte sunt următoarele:

- accesul la toaletă în locuință (24%), în special gospodăriile mai înstărite (24%);
- conectarea apei prin conducă la toaletă (20%), în special gospodăriile mai înstărite (30%), cele care au acces la apă prin conductă (23%);
- îmbunătățirea cabinei toaletei (14%), în special gospodăriile sărace (27%).

Totodată, de șapte ori mai multe gospodării cele mai sărace (15%) își doresc reconstrucția gropii cu posibilitatea de evacuare a nămolului comparativ cu cele mai bogate gospodării (2%).

Caracteristici ale gestionării apei uzate de la bucătărie

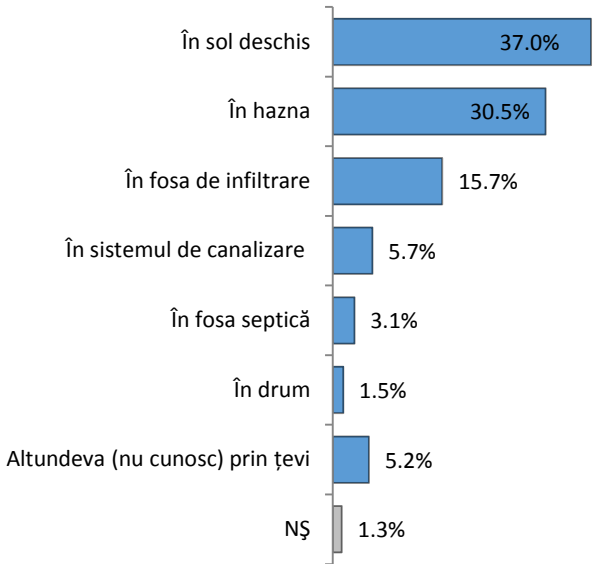

Figura F11. **Locul de scurgere a apei uzate de la bucătărie**
Eșantion: 1500 gospodării

Aproape 40 la sută din gospodării evacuează apa uzată din gospodărie în spații deschise / neamenajate (Figura F11). Acest lucru se practică de obicei de către gospodăriile fără apă prin conductă (59%), dar și de către gospodăriile cu nivel mic de bunăstare (76%). Pe de altă parte, gospodăriile înstărite evacuează apa uzată preponderent în hazna (39%) sau sistem de canalizare (20%), iar gospodăriile cu apă prin conductă optează mai des să folosească haznaua (34%) sau fosa de infiltrare (16%).

În funcție de tipul toaletei, constatăm că ponderea gospodăriilor cu toaletă neîmbunătățită care aruncă apa uzată în spațiu deschis este de 3 ori mai mari (54%) decât gospodăriile cu toalete amenajate (19%). Pe de altă parte gospodăriile cu toalete îmbunătățite evacuează apa uzată preponderent în hazna (42%) comparativ cu doar 23% gospodării fără toalete amenajate.

Una din zece gospodării evacuează apa uzată din bucătărie în afara terenului lor (în stradă, șanț, câmp sau alt loc în afara proprietății lor).

Fiind întrebați despre îmbunătățirile pe care și le-ar dori pentru depozitarea și gestionarea apei uzate din gospodăria lor, majoritatea respondenților s-au pronunțat pentru conectarea la sistemul de canalizare (57%), iar unii respondenți au optat pentru îmbunătățirea fosei/gropii existente de depozitare (7%) sau construcția gropii/fosei de depozitare (6%).

Totodată, una din patru gospodării nu dorește să facă nici o îmbunătățire.

Conectarea la sistemul de canalizare își doresc în mare parte gospodăriile care sunt conectate la apă prin conducte (60% față de 49% neconectate) și gospodăriile mai înstărite (peste 60% față de doar 38% gospodării cele mai sărace).

Caracteristici ale locului de spălare pe mâini

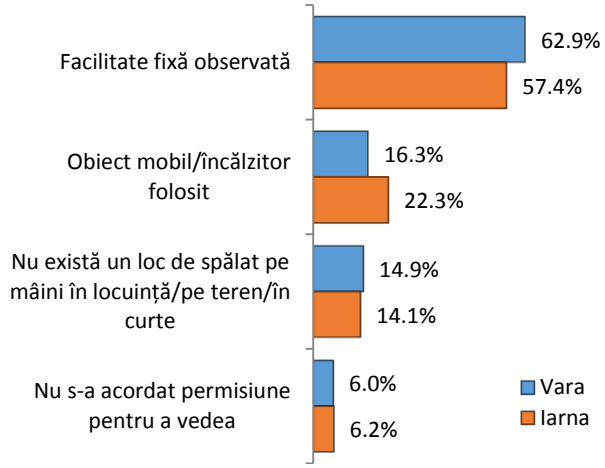

Figura F8. **Locaţia facilităţilor pentru spălarea mâinilor**
Eșantion: 1500 gospodării

Majoritatea gospodăriilor dispun de o facilitate fixă pentru a se spăla pe mâini atât vara, cât și iarna (Figura F8). Totuși, facilitatea fixă este disponibilă preponderent la gospodăriile înstărite (84% vara și 83% iarna) comparativ cu gospodăriile sărace (33% vara și 19% iarna), dar și la cele conectate la apă prin conductă (70%) față de cele fără conductă (37%).

Majoritatea gospodăriilor (78%) aveau apă disponibilă la facilitatea de spălare pe mâini în ziua vizitei pentru chestionare, în special gospodăriile cu acces la apă prin conductă (84%) față de cele fără acces (55%).

72 la sută din gospodării aveau săpun pentru spălat pe mâini. Prezența săpunului a fost observată preponderent la gospodăriile înstărite (peste 80 la sută față de 38% gospodării sărace), dar și la gospodăriile conectate la apă prin conductă (77% comparativ cu 51% gospodării neconectate).

GOSPODĂRII FĂRĂ TOALETĂ CU JET DE APĂ

72% de gospodării din aria geografică cercetară nu dispun de toaletă cu jet de apă. Ponderea gospodăriilor fără toaletă cu jet de apă prevalează la gospodăriile neconectate la alimentarea cu apă prin conducte (81%), comparativ cu cele conectate (66%).

În funcție de nivelul de bunăstare, ponderea gospodăriilor cu toaletă fără jet de apă crește proporțional cu scăderea nivelului de bunăstare a familiilor (Tabelul 23,G1). Astfel, ponderea gospodăriilor cu toaletă fără jet de apă este de 3 ori mai mare printre cele mai sărace familii (96%) comparativ cu familiile cele mai bogate (35%).

În continuare datele vor fi prezentate doar pentru sub-eșantionul de 72% gospodării fără toaletă cu jet de apă.

Motivele lipsei toaletei cu jet de apă

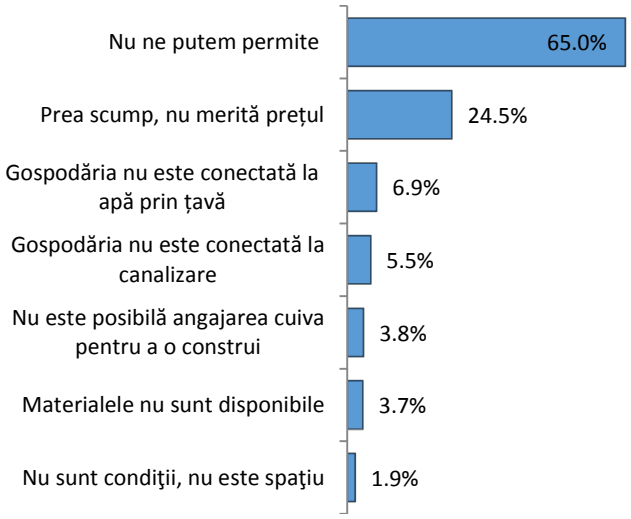

Figura G3. **Motivele lipsei tualetei cu jet de apă**
Eșantion: 1029 gospodării fără toaletă cu jet de apă

Motivul principal pentru care gospodăriile din mediul rural nu dispun de toaletă cu jet de apă este unul de natură financiară, confirmat de 90 la sută din respondenți: 65% nu își pot permite acest lucru, iar pentru 25% prețul este prea mare și nu se merită efortul (Figura G3).

Pentru gospodăriilor neconectate la alimentarea cu apă prin conducte un motiv important este și lipsa de acces la apă prin țeavă (20%).

În funcție de nivelul de bunăstare, pentru gospodăriile cele mai sărace motivul financiar este unul proeminent (73%), comparativ cu cele mai bogate (47%), în timp ce ultimele de asemenea sunt demotivate în măsură mai mare de lipsa sistemului de canalizare (18%) comparativ cu gospodăriile cele mai sărace (2%).

Analiza corelată în funcție de grupa de vârstă a respondenților ne permite să constatăm că există o relație directă între vârsta persoanei și dorința de a avea toaletă cu jet de apă: odată cu înaintarea în vârstă scade ponderea persoanelor dornice de a avea toaletă cu jet de apă. Astfel, în categoria de vârstă de 18-24 ani 50% își doresc toaletă cu jet de apă, 25-39 ani – 43%, 40-64 ani – 36% și peste 65 ani – 17%.

Motivele care ar impulsiona construcția toaletei cu jet de apă și disponibilitatea de a plăti

Factorii principali care ar motiva gospodăriile să instaleze o toaletă cu jet de apă țin în primul rând de confortul în utilizare (48%) și întreținerea mai ușoară din punctul de vedere al curățeniei și igienei (37%). Ponderea gospodăriilor motivate de acești factori este de două ori mai mare printre gospodăriile cele mai bogate (în medie 57%), comparativ cu gospodăriile cele mai sărace (25%).

Totodată, aproape 30% din respondenți sunt ferm convinși că nu își doresc o toaletă cu jet de apă, în special gospodăriile cele mai sărace, procentul lor fiind de 7 ori mai mare (55%) decât procentul gospodăriilor cele mai înstărite (8%) (Tabelul 23,G4).

La întrebarea cât sunt dispuse gospodăriile să achite pentru procurarea/construirea toaletei cu jet de apă, suma medie calculată este de 2 600 MDL. 75% din gospodării sunt dispuse să achite nu mai mult de 3 000 MDL, dintre care o treime se orientează la maxim 1 000 MDL.

În funcție de nivelul/chintile de bunăstare constatăm că gospodăriile cele mai sărace sunt dispuse să achite în medie numai mult de 1 600 MDL. Diferența sumei medii pentru celelalte chintile de bunăstare nu este una semnificativă, variind de la 2 550 MDL la 2 960 MDL.

Variații semnificative în disponibilitatea de plată dintre gospodăriile conectate la alimentarea cu apă prin conducte (în medie 2 670 MDL) și cele neconectate (2 410 MDL) nu se înregistrează. În schimb, se înregistrează variații mari între gospodăriile deservite de operatori formali și informali, primele fiind dispuse să achite în medie cu 54% mai mult (2 800 MDL față de 1 830 MDL).

Structura și dotările toaletei exterioare fără jet de apă

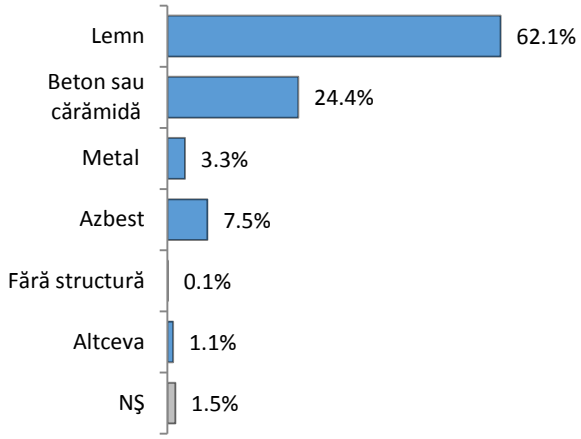

Figura G5. **Materialul de construcție a pereților**
Eșantion: 1061 gospodării cu toaletă fără jet de apă și care au permis observarea toaletei

Materialele principale folosite la construcția toaletelor externe sunt lemnul (62%) și betonul sau cărămida (24%) (Figura G5). Betonul sau cărămida sunt folosite preponderent de către gospodăriile mai înstărite (51% în chintila 5 versus 8.5 în chintila 1), iar lemnul de către gospodăriile mai sărace (72% chintila 1 față de 38% chintila 5) (Tabelul 20,G5).

	Q1	Q2	Q3	Q4	Q5
Lemn	72,2	68,6	68,1	55,2	38,4
Beton/cărămidă	8,3	18,1	20,4	34,4	51,4
Metal	2,3	4,0	3,1	3,3	5,8
Azbest	12,5	8,4	4,7	4,9	2,9
Fără structură		0,4			
Altceva	2,3		1,6	0,5	1,4
NȘ	2,3	0,4	2,1	1,6	

Tabelul 20.G5. **Materialul de construcție a pereților în funcție de chintile de bunăstare (%)**

Corelarea materialului de construcție cu tipul latrinei (amenajate sau neamenajate) arată că în cazul latrinelor amenajate construcția este de obicei din beton/cărămidă (59%) și mai puțin din lemn (35%), iar în cazul latrinelor neamenajate construcția este preponderent din lemn (80%) sau azbest (11%) (Tabelul 21,G5).

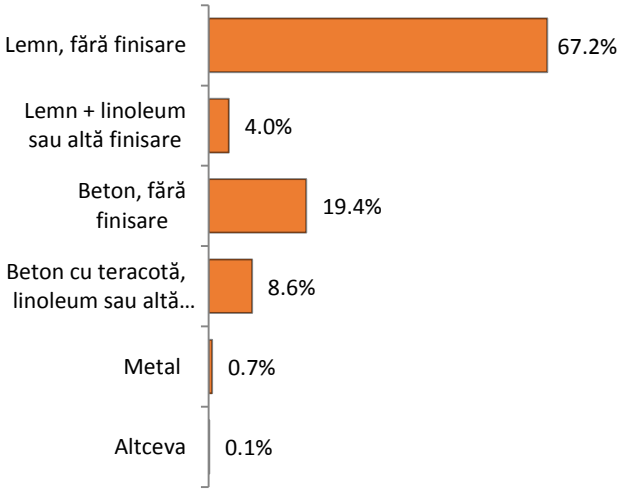

Figura G6. **Tipul podelei toaletei**
Eșantion: 1045 gospodării cu toaletă fără jet de apă și care au permis observarea toaletei

Aproape nouă din zece toalete au podeaua fără finisare (Figura G6). În concordanță cu materialul din care sunt construite, două treimi din toalete au podeau din lemn, fără vreo finisare, iar fiecare a cincea toaletă este din beton și fără finisare.

Podelele finisate sunt aproape exclusiv doar în cazul latrinelor amenajate. 93 la sută din latrinele neamenajate au podeaua din lemn fără finisare.

În funcție de nivelul de bunăstare, de șase ori mai multe gospodăriile cele mai bogate au podele finisate (27%) comparativ cu doar 4% gospodării cele mai sărace. Totodată, betonul la podele este folosit preponderent de către familiile înstărite și foarte puțin de familiile sărace.

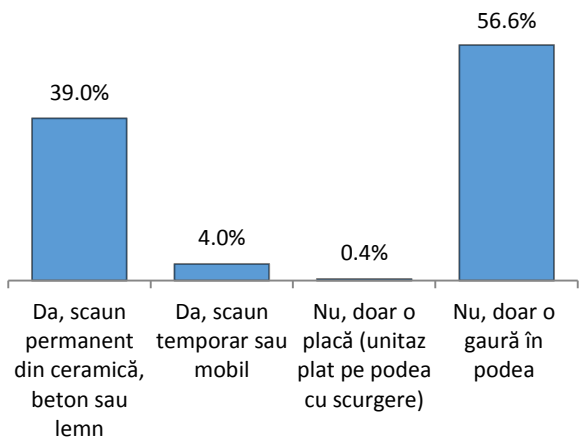

Figura G7. **Echiparea toaletei cu scaun**
Eșantion: 1045 gospodării cu toaletă fără jet de apă și care au permis observarea toaletei

Șase din zece gospodării au toalete fără scaun, doar gaură în podea (Figura G7). Toaletele cu scaun prevalează la gospodăriile conectate la sistemul de alimentare prin conducte (46%) față de cele neconectate (33%).

Analiza în funcție de chintile de bunăstare nu arată diferențe semnificate în dotarea toaletelor cu scaun între familiile sărace și cele mai înstărite, doar cp un sfert din gospodăriile cele mai sărace cu scaun la toaletă, practică scaune temporare sau mobile.

De asemenea, dotarea cu scaun prevalează pentru latrinele amenajate (65%) comparativ cu latrinele neamenajate (30%) (Tabelul 21,G5).

În cadrul studiului s-a măsurat și respectarea anumitor parametri în construcția toaletelor reflectate în Figura G8, pentru a identifica dacă latrina este îmbunătățită sau ne-îmbunătățită. Pentru a fi considerată îmbunătățită, o latrină trebuie să îndeplinească următoarele 3 criterii, conform Programului Comun de Monitorizare: groapa trebuie să fie acoperit cu o placa, dala trebuie să fie ridicată deasupra nivelului solului din jur, dala trebuie să aibă o suprafață netedă.

În acest sens, marea majoritate a gospodăriilor acoperă groapa cu o dală sau lespede (99%) și o ridică deasupra nivelului terenului dimprejur pentru a preveni pătrunderea precipitațiilor în groapă (76%). Pe de altă parte, puține gospodării respectă diametrul optim al găurii de la toaletă (49%) și ermetizarea podelei pentru a preveni pătrunderea apei în groapă în timpul curățirii toaletei (40%).

În cazul latrinelor amenajate sunt respectate toate criteriile, cu excepția mărimii găurii (doar 37%), iar în cazul latrinelor neamenajate se respectă în mare parte doar acoperirea gropii cu placă.

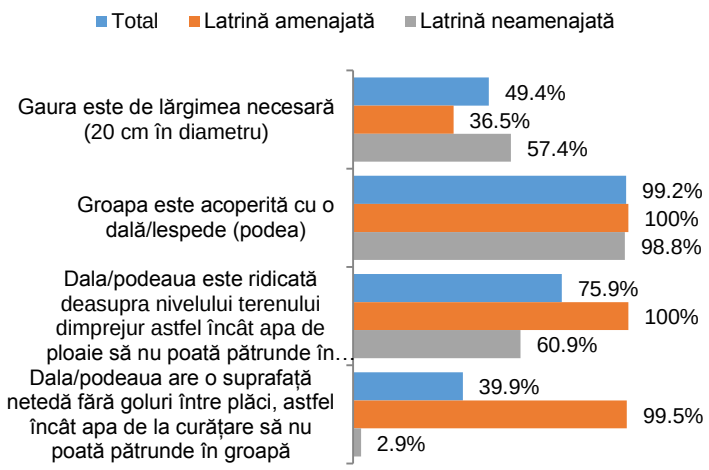

Figura G8. **Alte observații asupra toaletei**
Eșantion: 1045 gospodării cu toaletă fără jet de apă și care au permis observarea toaletei

Condițiile de exploatare a gropii/fosei latrinei

Vechimea medie a gropii/fosei latrinei folosite cel mai frecvent în prezent de gospodării este de 6 ani.

Trei din patru gospodării nu au golit niciodată groapa/fosa latrinei pe care o folosesc în prezent. În funcție de nivelul de bunăstare (Tabelul 23,G10), se constată că evacuarea gropii toaletei folosite este practicată mai mult de gospodăriile înstărite (fiecare a doua) și mai puțin de către familiile mai sărace (una din patru). În cazul gospodăriilor care au golit groapa toaletei (1/4), acest lucru s-a făcut în medie cu 10 luni în urmă de la data realizării sondajului.

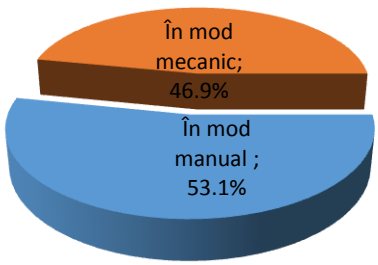

Figura G11. **Modul de golire a gropii/fosei latrine**
Eșantion: 209 gospodării care au golit groapa

Puțin peste jumătate din gospodării care au golit groapa au făcut acest lucru în mod manual (53%), iar 47% în mod mecanic. Gospodăriile neconectate la alimentarea cu apă prin conducte practică preponderent golirea manuală (66%) a gropii toaletei. Același lucru este valabil și pentru gospodăriile conectate la operatori informali (88%) comparativ cu 46% gospodării deservite de operatori formali.

În funcție de forma juridică a operatorului de alimentare cu apă prin conducte, ponderea cea mai mare a gospodăriilor care folosesc metoda mecanică de golire a gropii este mai mare la gospodăriile deservite de operatorul regional (100%), direct de primărie (61%) și operatori privați (67%). Practica de golire utilizată depinde foarte mult de nivelul de bunăstare a gospodăriilor: cu cât familia este mai înstărită cu atât mult se aplică modul mecanic de golire a gropii/fosei latrinei (de la 8% pentru cele mai sărace gospodării la 81% pentru cele mai înstărite gospodării).

În concordanță cu modalitatea de golire a gropii/fosei latrinei sunt și rezultatele despre persoana/entitatea care a golit groapa/fosa latrinei. Astfel, în majoritatea cazurilor (57%) groapa este golită de către un membru al familiei, în special în cazul gospodăriilor neconectate la alimentarea cu apă prin conductă (75% comparativ cu 52% gospodării conectate), gospodăriilor deservite de operatori informali (88% față de 46% gospodării deservite de operatori formali) și a gospodăriilor cele mai sărace (87% versus 25% gospodării cele mai bogate).

În cazul gospodăriilor care au beneficiat de serviciile unui prestator pentru golirea gropii, suma medie achitată a fost de 390 MDL. Gospodăriile mai înstărite achită de obicei cu aproape 70% mai mult decât gospodăriile sărace (420 MDL în mediu față de 250 MDL).

GESTIONAREA APEI UZATE/NĂMOLULUI

Infrastructura disponibilă

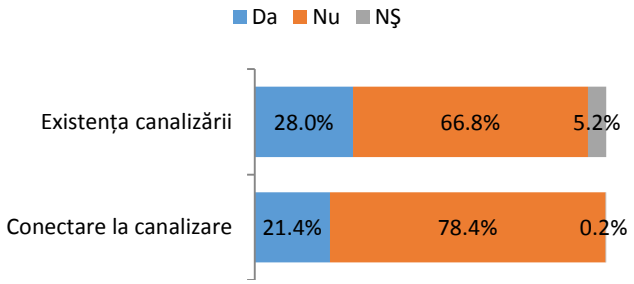

Figura H1-H2. **Existența sistemului de canalizare în localitate și conectarea gospodăriilor la canalizare**
Eșantion: 1500 gospodării / 420 gospodării care au în localitate canalizare

Accesul la sistemul de canalizare

28% din gospodării au în localitatea lor sistem de canalizare.

Deși au acces la canalizare, doar una din cinci gospodării este conectată la sistemul de canalizare (6%). În funcție de tipul toaletei folosite, constatăm că fiecare a doua gospodărie cu toaletă cu jet de apă (52%) este conectată la sistemul de canalizare, comparativ cu doar 5%-6% gospodării care au toaletă îmbunătățită sau neîmbunătățită.

La sistemul de canalizare sunt conectate preponderent gospodăriile cele mai înstărite (42% din chintila 5) față de doar 12% gospodării din celelalte chintile.

Motivele neconcectării la canalizare în localitățile unde există sistemul de canalizare

Motivul principal de neconectare la sistemul de canalizare este imposibilitatea de conectare în regiunea localității unde se află gospodăriile (62%). Motivele secundare sunt taxa de conectare foarte mare (12%) și existența unei soluții pentru gestionarea apei uzate (10%). Motivul financiar este un impediment important pentru gospodăriile foarte sărace (34%), dar și pentru gospodăriile neconectate la apă prin conductă (24%) comparativ cu cele conectate (8%).

Totodată, este important de menționat că circa 13% din gospodării cu acces la canalizare sunt în proces de conexiune, în special gospodăriile înstărite (22%).

Dorința de conectare la canalizare și disponibilitatea de a plăti pentru serviciu

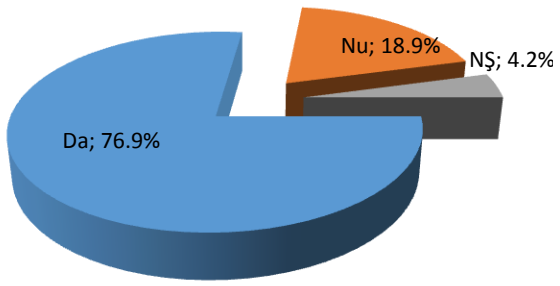

Figura H4. **Dorinţa de a se conecta la sistemul de canalizare**
Eșantion: 1410 gospodării neconectate la canalizare

Trei din patru gospodării neconectate la canalizare și-ar dori să beneficieze de acest serviciu (Figura H4), în special gospodăriile mai înstărite (chintila 2, 3, 4, și mai ales 5), precum și gospodăriile care au toaletă cu jet de apă (89%).

Pentru gospodăriile care nu doresc să se conecteze, în special cele foarte sărace (41%), motivele principale invocate sunt existența unei soluții pe care o folosesc (36%) și taxa de conectare înaltă (26%). Fiecare a zecea gospodărie motivează prin producerea insuficientă de apă uzată sau prin tarifele mari ale acestui serviciu.

Gospodăriile care doresc să se conecteze la sistemul de canalizare au fost întrebate despre suma pe care sunt dispuse să o achite pentru conectarea și utilizarea acestui serviciu. Astfel, în cazul taxei pentru conectare suma medie pe care sunt dispuse să o achite gospodăriile este de 1 250 MDL, iar 75% din gospodării sunt dispuse să achite nu mai mult de 2 000 MDL. Mai mult ca atât, o treime din aceste gospodării sunt disponibile să achite maxim 400 MDL. Gospodăriile cele mai înstărite sunt dispuse să achite de trei ori mai mult decât gospodăriile sărace, dar și în cazul gospodăriilor cele mai înstărite majoritatea se orientează la o sumă maximă de 2 000 MDL.

Este interesant faptul că valoarea taxei de conectare pe care sunt dispuse să le achite gospodăriile pentru canalizare este aproximativ egală cu taxa pe care sunt dispuse să achite pentru conectarea la apa prin conductă.

Referitor la tariful pentru utilizarea serviciului de canalizare, suma medie pe care sunt dispuse să o achite gospodăriile este de circa 7 MDL/m3, valoarea minimă și maximă variind de la 1 MDL la 30 MDL. 75% din gospodării sunt dispuse să achite nu mai mult de 10 MDL/m3 (indiferent de nivelul de bunăstare a gospodăriei), dintre care 1/3 se orientează la o sumă maximă de 4 MDL/m3.

Caracteristici ale întreținerii sistemului de evacuare a apei uzate

Existența soluției pentru gestionarea apei uzate și a nămolului

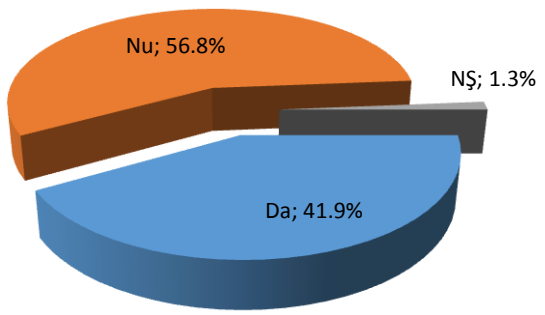

Figura H8. **Disponibilitatea soluției pentru gestionarea apei uzate**
Eșantion: 1410 gospodării neconectate la canalizare

42% din gospodăriile care nu sunt conectate la sistemul de canalizare susțin că dispun de o soluție pentru a gestiona apa uzată sau nămolul (dintre acestea fiecare a treia gospodărie are toaletă cu jet de apă), cum ar fi fosa septică, haznaua sau fosa de infiltrare. Soluția pentru gestionare a apei uzate este disponibilă preponderent la:

- gospodăriile care au toaletă cu jet de apă (75%) comparativ cu gospodăriile cu toaletă îmbunătățită (45%) și toaletă neîmbunătățită (29);
- gospodăriile conectate la sistemul de alimentare cu apă prin conducte (47% față de 25% gospodării neconectate);
- gospodăriile deservite de operatori de apă formali (49% față de 28% gospodării cu operatori neformali);
- gospodăriile mai înstărite comparativ cu cele mai sărace (de la 19% pentru chintila 1 la 54% pentru chintila 5).

Vechimea medie a sistemului de evacuare a apei uzate folosit de aceste gospodării este de 7 ani, fiind cu 4 ani mai mare în cazul gospodăriilor conectate la sistemele de alimentare cu apă deservite de operatori informali. După forma juridică de administrare a conductelor de apă, constatăm că sistemele de evacuare mai vechi au fost înregistrate la gospodăriile deservite de operatori regionali și privați (11 ani) comparativ cu vechimea medie de 6 ani la ceilalți operatori.

Condițiile de exploatare a fosei/gropii sistemului de evacuare

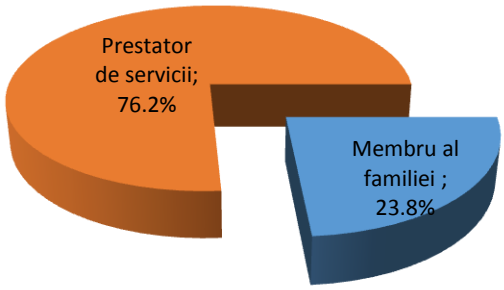

Figura H12. **Persoana care golește fosa/groapa**
Eșantion: 227 gospodării care au golit vreodată fosa/groapa

Din cele 42% gospodării care au sistem de evacuare a apei uzate, 59% niciodată nu au golit fosa/groapa. Gropile/fosele nu sunt golite preponderent de către gospodăriile mai puțin înstărite (de la 85% gospodării în chintila 1 la 37% gospodării în chintila 5), gospodăriile deservite de operatori informali ai serviciilor de apă prin conducte (81% față de 28% gospodării cu operatori de apă formali).

În categoria respondenților care practică golirea gropii/fosei (41%), 75% au golit groapa/fosa în decursul ultimelor 12 luni.

85 la sută din gospodării care au golit vreodată

groapa/fosa au făcut acest lucru în mod mecanic. Însă gospodăriile cele mai sărace (chintila 1) se folosesc preponderent de modul manual de golire a gropii (75%) comparativ cu cele mai înstărite (de la 24% pentru Q2 la 6% pentru Q5).

Pentru golirea gropii/fosei 3 din 4 gospodării (76%) se folosesc de serviciile unui prestator de servicii (Figura H12), în special gospodăriile mai înstărite. Astfel, odată cu creșterea nivelului de bunăstare crește și ponderea gospodăriilor care apelează la prestatori de servicii (de la 25% gospodăriile cele mai sărace la 88% gospodării cele mai bogate).

Costul mediu pentru golirea gropii/fosei achitat de gospodăriile care au folosit serviciile unui prestator a fost de 400 MDL. 75% din aceste gospodării au achitat în medie nu mai mult de 450 MDL.

Costul pentru servicii de golire a gropii variază în funcție de statutul de gestionare a sistemului de alimentare cu apă: gospodăriile care folosesc serviciile operatorilor formali au achitat în medie cu 1/3 mai mult pentru serviciile prestatorilor care au golit groapa, comparativ cu gospodăriile care folosesc serviciile operatorilor neformali.

Probleme legate de întreținerea fosei/gropii sistemului de evacuare

Doar 4% din gospodării cu sisteme de evacuare a apei uzate au întâmpinat probleme legate de întreținerea fosei/gropii în ultimul an.

Problemele principale cu care s-au confruntat aceste gospodării au fost mirosul urât (74%) și înfundarea sistemului de evacuare (65%).

GOSPODĂRIILE CONECTATE LA SISTEMUL DE CANALIZARE

După cum a fost descris în capitolul anterior, doar 6% de gospodării din aria geografică cercetară beneficiază de sistem de canalizare.

În continuare datele vor fi prezentate doar pentru sub-eșantionul de 6% gospodării conectate la sistemul de canalizare.

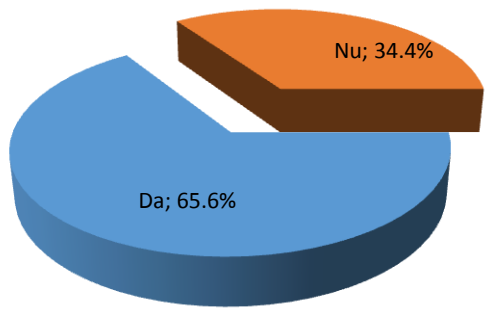

Figura I1. **Achitarea pentru serviciile de canalizare**
Eșantion: 90 gospodării conectate la canalizare

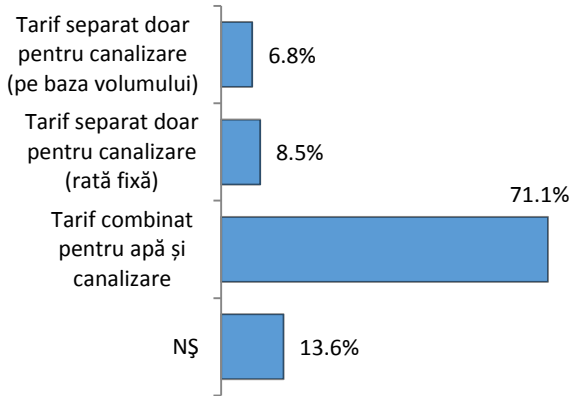

Figura I3. **Structura tarifului pentru canalizare**
Eșantion: 59 gospodării care plătesc pentru canalizare

Statutul de plată pentru servicii de canalizare

Dintre gospodăriile conectate la sistemul de canalizare, o treime nu achită pentru acest serviciu (Figura I1).

Existența operatorului de canalizare

Mai mult ca atât, 28% din gospodării susțin că sistemul de canalizare nu are administrator, iar alte 16% nu cunosc dacă există.

Structura tarifului pentru canalizare și costurile pentru serviciul utilizat

În cazul gospodăriilor care achită pentru folosirea sistemului de canalizare, 71 la sută achită în baza tarifului combinat pentru apă și canalizare. Tarifarea separată pentru canalizare în baza volumului sau ratei fixe este puțin practicată (Figura I3).

Costul lunar pe care îl achită gospodăriile pentru utilizarea sistemului de canalizare variază de la 5 MDL până la 65 MDL. Valoarea medie a cheltuielilor este 21 MDL, iar jumătate din gospodării achită maxim 12.5 MDL pe lună. Pentru alte 25% de gospodării costurile lunare pentru serviciul de canalizare variază de la 35 MDL până la 65 MDL.

Satisfacția față de serviciul de canalizare

Nivelul de satisfacției al consumatorilor față de serviciile de canalizare a fost măsurat în baza a trei parametri: modalitatea de achitare a facturii, reparația și întreținerea sistemului de canalizare și reacționarea la reclamațiile consumatorilor. Nivelul de satisfacție a fost măsurat în baza unei scale de la 1 la 5, unde 1 semnifică *deloc satisfăcut*, iar 5 – *foarte satisfăcut*.

Rezultatele obținute arată un nivel înalt de satisfacție cu scorul de 4.3 puncte.

Problemele existente privind sistemul de canalizare

2/3 din gospodăriile conectate la canalizare nu se confruntă cu nicio o problemă legată de canalizare. În cazul gospodăriilor care au raportat anumite probleme (35%), se evidențiază patru probleme majore: exploatarea și întreținerea insuficientă (35%), scurgeri din conducta de canalizare (29%), miros neplăcut de la canalizare (22%) și blocarea sistemului de canalizare în perioada precipitațiilor abundente (22%).

PRIORITĂȚILE GOSPODĂRIILOR CASNICE DIN MEDIUL RURAL

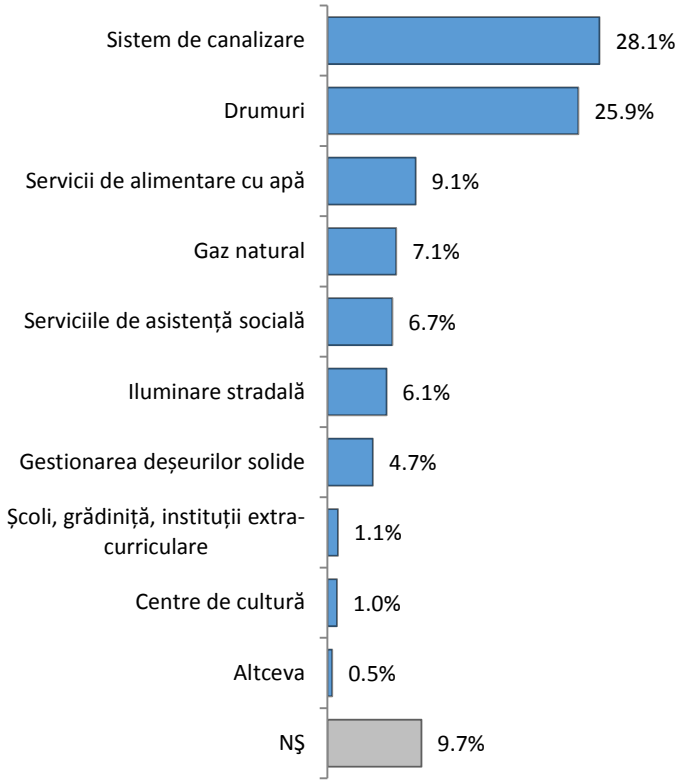

Figura J1. **Cea mai importantă problem la nivel de localitate**
Eșantion: 1500 gospodării

În opinia gospodăriilor intervievate, există două probleme majore legate de infrastructură și accesul la servicii publice în mediul rural: lipsa sistemului de canalizare (28%) și starea drumurilor (26%).

Populația din aria geografică investigată este într-o măsură mai mică îngrijorată de lipsa de acces la serviciul de alimentare cu apă, la gaz natural, servicii de asistență socială și iluminare stradală (Figura J1).

Prioritățile gospodăriilor variază deseori semnificativ în funcție de nivelul lor de bunăstare. Astfel, gospodăriile cele mai sărace (chintila I) sunt de trei-patru ori mai mult preocupate de problema serviciilor de asistență social (16%) și de accesul la gaz (8%) comparativ cu gospodăriile cele mai înstărite (5% și respectiv 2%). La rândul lor, familiile cele mai înstărite acordă de patru ori mai multă prioritate accesului la sistemul de canalizare (45%) comparativ cu familiile cele mai sărace (12%).

Cât privește starea drumurilor, această problemă afectează în mod egal toate categoriile de familii.